

Utorak, 14. maj 2002.
Svedok Isuf Ljoku
Svedok Ratomir Tanić
Otvorena sednica
Optuženi je pristupio sudu
Početak u 9.04 h

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ako bi mogli da pojasnimo nekoliko stvari koje su proizašle iz jučerašnjeg unakrsnog ispitivanja. Ali pre nego što dođem do toga, ima jedna stvar sa kojom bih se bavio tokom ponovnog ispitivanja, a za koju mislim da je važno da je odmah napomenem. Sud se možda seća nekih delova unakrsnog ispitivanja koji se tiču otkrića u Račku (Recak) od strane irskog člana OEBS-a koji se zvao Imon Smit (Eamonn Smith) kada je sugerisano da je nađena municija bila kineske proizvodnje. Kada je napravljen prigovor o prirodi unakrsnog ispitivanja, optuženi je nastavio dalje. U Smitovoj izjavi kao i još jednog čoveka koji je sa njim tada radio ne kaže se ništa o kineskoj proizvodnji. Naprotiv, jedina identifikacija, bar kada je municija u pitanju u obe njihove izjave, jeste da su na izvesnom broju municije koja je nađena u okolini, nađene ćirilčne oznake. S obzirom da je započeta ta tema, ja ću je razmatrati kada za to dođe vreme. Što se tiče dokaznih predmeta, mi smo dali sve od sebe da tokom noći napravimo nacрте prevoda neprevedenih dokumenata, ali sam ja lično imao vremena jedva da ih i sam pogledam, jer su tek postali dostupni. Da li mogu da predložim, kako stvari ne bi postale nezadovoljavajuće ili da se kao takve ne okarakterišu kasnije, da li mogu da predložim da sa dokaznim predmetima koje je izložio optuženi, radimo po redu kojim ih je on izložio? Ako možemo da počnemo sa dokaznim predmetom D2, koji se nalazi u ovom dokumentu. Imamo engleski prevod, pozvaću Veće da kaže da ovo nije dokument koji bi u ovom trenutku trebalo da prihvati, jer je u suštini

to izveštaj eksperta. Izveštaj eksperta može da bude prihvaćen kao deo dokaznog materijala jedne strane, i ako se iznese, druga strana treba da ima pravo da unakrsno ispituje po tom osnovu. Ako se jednostavno taj dokument uzme, njegov status je sasvim nejasan, ali će se u svakom slučaju tretirati kao izveštaj stručnjaka bez toga da se pozove i sam stručnjak. Ako bih mogao da vas zamolim da to pitanje razmotrite. Videćete da je publikacija, naučni časopis, sa slučajem Račak (Recak) na čelu, a tu su i autori Dobričanin, Matejić, Milošević i Jakšić. Radi se o diskusiji incidenta u Račku i isto tako rezultati autopsije leševa. Onda je istorija događaja, onda se tu nalazi uvod i spominju se neke činjenične stvari i tu se takođe spominje i ime Vilijema Vokera (William Walker). A na trećoj strani takođe su nalazi i rasprava.

SUDIJA MEJ: Da, da, u redu, to vidimo. Jedan predlog je da se dokumentu da identifikacioni broj, ali da ga još ne usvojimo.

TUŽILAC NAJS: U redu, ja se slažem s tim. Onda prelazimo na sledeći dokument. To je D3. To je dokument koji sam ja u dodatnom ispitivanju hteo i sam da uvedem i hteo sam da postavim svedoku jedno pitanje o tome. To je izveštaj sudije, istražnog sudije, lokalnog sudije Danice Marinković, takođe imam radni prevod tog dokumenta.

SUDIJA MEJ: U redu.

TUŽILAC NAJS: Ja sam već spomenuo jednu tu tačku koju sam hteo da spomenem, tako da tu nemamo prigovor u odnosu na ovaj dokument.

SUDIJA MEJ: Molim vas da se ti dokumenti podele stranama.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, sledeći dokument je D4 koji je optuženi uveo bez prevoda. Mi imamo taj dokument. Ne osporavamo ništa u vezi tog dokumenta, načina na koji je dobijen ili tako nešto. Takođe imamo radni prevod tako da jako koristimo verziju

koju je uveo optuženi pošto nema razloga da to ne uradimo. Taj dokument postoji ovde i ima svoj ERN broj, ako to bude potrebno. Radni prevod dokumenta D4 pokazuje da se radi o izveštaju o istrazi na licu mesta koji je potpisao isti sudija, isti istražni sudija i tu se rezimiraju nalazi tela koja su nađena i takođe se navodi spisak oružja, rovovi i tako dalje. Znači, to je dokument D4. Onda imamo još tri dokumenta. Ne znam po kom redosledu idu ti dokumenti, koje su brojeve dobili. On je predao još tri dokumenta koja smo mi pokušali preko noći da pregledamo, i dobili smo radne prevode.

SUDIJA MEJ: Da li su to dokumenti sa interneta?

TUŽILAC NAJS: Nisam siguran šta je optuženi rekao za te dokumente.

SUDIJA MEJ: Pre nego što pređemo na to, izvod iz knjige Hjumen rajts voča (Human Rights Watch).

TUŽILAC NAJS: Mi imamo tu knjigu, nemamo dovoljno kopija da bismo vam dali uobičajeni broj kopija, ali imamo dovoljno za sudsko Veće i za Sekretarijat, optuženog i tako dalje. Znači, u knjizi se rezimiraju događaji iz raznih perspektiva tako da je optuženi hteo da to uvede za Veće.

SUDIJA MEJ: U redu. Treba onda tom dokumentu dati broj. Koji je broj dokumenta?

sekretar: Časni Sude, mi smo preskočili jedan broj zato što jedan drugi dokument već ima broj D5.

SUDIJA MEJ: U redu, onda će knjiga biti dokazni predmet broj D6. Da se sada vratimo na D5.

TUŽILAC NAJS: Molim vas da nam pokažete koji je dokument D5, tako da znamo šta je dokument D5.

SUDIJA MEJ: U redu, molim da meni date taj dokument. Naravno, pošto sam to rekao, dokument je na BHS-u, to je dokument koji je optuženi obeležio brojem 4, možda bi bilo najbolje da se taj dokument preda Tužilaštvu.

TUŽILAC NAJS: Da, u redu. Možemo da predamo radni prevod tog dokumenta, ja sam takođe malo vremena imao da pogledam taj dokument. To je dokument od 9. marta 1999. godine i to je navodno dokument iz srpske autonomne pokrajine Kosovo. Tu se kaže da je to zvanični zapisnik od 9. marta od istražnog postupka, preptretresnog postupka u vezi incidenta u Račku, i onda se u rezimeu prevoda kaže da smrt nije prouzrokovana krivičnim delom jedinica MUP-a Republike Srbije. Ja ne znam ništa o ovom dokumentu i nisam u mogućnosti da potvrdim autentičnost tog dokumenta, i ne znam odakle dokument potiče. Teško mi je da shvatim kako bi ovaj dokument mogao da se usvoji osim da se u ovoj fazi njemu da identifikacioni broj.

SUDIJA MEJ: U redu, mi ćemo dokumentu dati identifikacioni broj, ali ga nećemo usvojiti.

TUŽILAC NAJS: Ima još dva dokumenta. Jedan je izvod iz knjige, a drugi je, u stvari na osnovu radnog prevoda možemo da zaključimo da se radi o jednom delu iz nekog govora. To je jedan list. Svaki dokument ima po jedan list, tako da ne znam koji dokument ima koji broj. I sada dolazimo do dokumenta koji ima tri ili četiri strane.

SUDIJA MEJ: Da li ima još izvoda iz knjige?

TUŽILAC NAJS: Da. Ako je to izvod iz knjige...

SUDIJA MEJ: Imamo pred sobom dva dokumenta. Jedan je izvod iz knjige, a drugi nacrt govora. Dajte da se prvo bavimo izvodom iz knjige.

TUŽILAC NAJS: Ako biste mogli da nam kažete koji će broj imati. Ja neću uložiti prigovor da se taj dokument uvede. Ne znam ništa o knjizi u ovom trenutku, ali Veće će videti poente na koje se optuženi oslanja, one se nalaze na drugoj strani radnog prevoda gde se spominje gospođa Ranta (Ranta), a Sud je već optuženom naznačio da se gospođa Ranta uvek može pozvati kao svedok ako njen materijal treba da se uvrsti. Da li će knjiga u ovom stadijumu biti prihvaćena kao dokazni predmet ili će se jednostavno koristiti radi identifikacije, pitanje je o kojem sam ja relativno neutralan.

SUDIJA MEJ: Mislim da je to onda dokument D7.

sekretar: To će biti dokazni predmet D7.

TUŽILAC NAJS: Hoće li biti dokazni predmet ili samo radi identifikacije?

SUDIJA MEJ: Mi ćemo o tome da razmislimo.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Dokument se usvaja u spis.

TUŽILAC NAJS: I poslednji dokument, to će verovatno biti onda dokazni predmet D8. Dokazni predmet osam je fotokopija ili deo fotokopije jednog dela jednog lista, a u radnom prevodu se kaže da je to nacrt govora za dvogodišnjicu bitke kod Lođe (Loxha) i u govoru se hvali OVK. Ne znam odakle je govor, čiji je govor...

SUDIJA MEJ: U redu, koristićemo ga za identifikaciju D8. Da li je tako?

sekretar: Tako je, časni Sude.

TUŽILAC NAJS: U redu, u tom slučaju mislim da smo time završili sa svim otvorenim pitanjima od juče.

SUDIJA MEJ: Izgleda da ima još tri dokumenta za koje optuženi želi da se uvrste. Molim da mi se daju ti dokumenti. Optuženi ih je obeležio brojevima 8, 9 i 10. To su članci, jedan je iz novina „Vol Strit žurnal“ (Wall Street Journal). Da li vi imate te dokumente?

TUŽILAC NAJS: Ja ih nisam video.

SUDIJA MEJ: U redu, onda ćemo ovde stati sa dokaznim predmetima. Molim vas da pogledate te dokazne predmete i da nam kažete svoje mišljenje o njima, a ja ću takođe da objasnim optuženom šta se do sada desilo i da mu dam priliku da on iznese svoje mišljenje o tome. Gospodine Miloševiću, kao što ste čuli, mi smo sada prošli kroz razne dokumente koje ste vi juče uveli i tražili da se uvrste u spis. Poslednja tri dokumenta koji su sa interneta, mi ćemo se njima pozabaviti kasnije nakon što Tužilaštvo bude imalo priliku da vidi te dokumente. Stav je sledeći. Mi smo prihvatili sve dokumente do sada, ali osim dva, pardon, osim tri, nismo uvrstili u spis izveštaj sa naučnog instituta Medicinskog fakulteta, to izgleda da je izveštaj sudskog veštaka i trenutno je dobio identifikacioni broj. Znači, ubeleženo je da je dokument iznesen, ali nije uvršten u spis, tako da ćete morati onda da pozovete svoje dokaze u vezi tog dokumenta ako želite da se dokument uvrsti. Sledeći dokument koji mi nismo uvrstili u spis jeste zvanična beleška Republike Srbije, pokrajine Kosovo i Metohija, kancelarija Okružnog javnog tužioca od 9. marta 1999. godine, i isto tako pismo na dvogodišnjicu bitke u Lođi i to je radna verzija. Razlog zašto ti dokumenti nisu uvršteni u spis već su samo dobili identifikacioni broj su sledeći – nije jasno odakle dolaze ovi dokumenti. Tako da ako želite da se oni uvrste u spis, moraćete da nađete i pružite dokaze o tome o kakvim se tačno dokumentima radi. Da li želite da nam kažete nešto u vezi toga jer niste bili u prilici da nam se obratite?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa evo, da krenemo od tog poslednjeg. Ja sam taj dokazni predmet uveo uz ispitivanje svedoka o prisustvu stranih elemenata u sastavima terorističke organizacije OVK.

To nije nikakav nacrt nego je to telegram koji je objavljen, koji je jedan od komandanata OVK poslao učesnicima proslave Lođanske bitke koju oni smatraju važnom. To je bilo, kao što se sećate, kod Peći, neki su svedoci ovde govorili kako su napadani civili, a to je bila velika bitka sa velikim snagama OVK. I on se u tom telegramu zahvaljuje borcima OVK i stranim jedinicama, odnosno učesnicima stranim, iz drugih zemalja, što je nesumnjivo dokaz da i sa svoje strane, dakle, jedan od tih njihovih takozvanih komandanata odati priznanje tim strancima. A to je bilo povezano inače i sa ovim dokaznim predmetima koje ćete tek da razmotrite, koji govore o prisustvu Al Kaide (Al Qaeda) na Kosovu, koji govore o prisustvu vrlo poznatih u svetu terorističkih organizacija. Dakle, to je dokaz kojim se potvrđuje i sa njihove strane, dakle, sa strane albanskih terorista prisustvo u njihovim redovima stranih boraca, tih njihovih svetih boraca, stranih terorista Al Kaide i tako dalje. Zato mislim da se svakako može uzeti kao dokazni predmet. Broj dva koji ste pomenuli i koji ne uključujete, to je nadležni javni tužilac koji je razmatrao prema Zakonu o krivičnom postupku Jugoslavije, razmatrao ovaj predmet Račak i koji je konstatovao da je u skladu sa Zakonom o unutrašnjim poslovima policija intervenisala, odnosno da tu nije počinjeno nikakvo krivično delo. To je stav nadležnog državnog organa, dakle, nadležnog tužioca čije je jedino pravo da utvrđuje da li ima mesta za pokretanje krivičnog gonjenja ili ne. Prema tome, to je jedan zvaničan dokument i smatram da treba takođe da se uvede kao dokazni predmet. A što se tiče ovog časopisa u kome je, to je „Praksis medica“, naučni časopis koji je takođe zasad izuzet, ja sam imao u vidu da je taj materijal obeležen i brojem ove druge strane K0212747 i tako dalje, dakle, i dalje strane 8, 9, 10 i ostale, da je u njemu izneto vrlo mnogo činjenica koje na svaki način demantuju nastojanja da se Račak prikaže kao masakr, a ne radi se ni o kakvom političkom tekstu, nego se radi o čisto stručnom tekstu koji razmatra stavove stručnjaka, profesora univerziteta i tako dalje, koji su učestvovali u celom ovom predmetu. Dakle, smatram da i to treba da se uvede kao dokazni predmet, s tim što podrazumevam, a ako sam ja tu pogrešio vi me ispravite jer ne znam vaše procedure, podrazumevam da su

i trake koje sam prikazao ovde i koje se tiču svega onoga što ste videli, sad da ne opisujem od prisustva i tako dalje, takođe dokazni predmet. Jer, kao što ste videli...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak da vidimo da li ima ikakvog protivljenja što se tiče video materijala.

TUŽILAC NAJS: Da se uvrste trake? Ne, mislim da treba da se uvedu. Prevideo sam to, i treba da im se da broj.

SUDIJA MEJ: U redu, slažem se. Molim vas, dajte im broj.

sekretar: Trake će imati dokazni broj D9.

SUDIJA MEJ: U redu.

(Pretrեսno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, pošto ste spomenuli da vam nije poznata procedura Suda, želim da istaknem da izveštaj forenzičara koji ste vi hteli da uvrstite potpada pod jednu posebnu proceduru, svedočenje eksperta, i ono što treba da se uradi jeste da vi treba da podnesete izjavu forenzičara kao sudskog veštaka. Onda druga strana ima rok od oko 30 dana u kojem treba da naznači da li prihvata izjavu ili želi da obavi unakrsno ispitivanje. Znači, to je ono što je gospodin Najs rekao, da druga strana ima pravo na unakrsno ispitivanje, tako da mi zbog toga nismo mogli da prihvatimo taj dokument. Ako druga strana želi da prihvati taj dokument, onda taj dokument može da se uvrsti u spis bez unakrsnog ispitivanja. Znači, to je ta procedura na Sudu koja se odnosi na izveštaj forenzičara. Svakako imajte to na umu. Drugi dokazni predmeti koje ste želeli da uvrstite, njih smo zasada označili samo za identifikaciju i to iz raznih razloga koji se tiču porekla tih dokumenata koje je objasnio predsedavajući Suda.

TUŽILAC NAJS: Da budem od pomoći optuženom, budući da on sada očito prolazi kroz materijal koji mu mi dostavljamo, tre-

ba reći da kad se materijal dostavi po pravilu 68, što znači da je potencijalno oslobađajućeg karaktera. To ne znači da se on može jednostavno uvrstiti kao dokazni predmet u spis jer smo ga mi obezbedili. Mi ga jednostavno predajemo kao materijal koji mu može pomoći, ali će se pravila o uvrštavanju dokaznih predmeta još uvek primenjivati. Kad je reč o novinskim člancima, pročitacu ih što ranije budem mogao. Sud se seća da još uvek postoji ceo jedan niz novinskih članaka koji je razmatran delimično od optuženog, koje je delimično uveo optuženi, a koje mi dalje razmatramo. Možda ćemo kasnije u toku postupka napraviti jednu kolekciju novinskih članaka pa ćemo toj kolekciji onda dodavati sve članke koji mogu biti korisni.

SUDIJA MEJ: Najbolje je da se pozabavimo sa ta tri članka pre nego što zaboravimo poentu.

TUŽILAC NAJS: Da, pozabaviću se sa sva tri zajedno, nadam se do sutra.

SUDIJA MEJ: U redu.

TUŽILAC NAJS: Usput rečeno, mislim da je optuženi dao više od jedne video-trake. Mislim da to naša tehnička kabina zna, mislim da je to bilo tri ili dve trake pre nego jedna u tri dela.

sekretar: To je bila jedna video traka sa nekoliko segmenata.

SUDIJA MEJ: Hvala. Gospodine Najs, kad već stojite, možda je praktično da se sada pozabavimo i jednom drugom stvari, a to je sledeća grupa svedoka po pravilu 92bis.

TUŽILAC NAJS: Da.

SUDIJA MEJ: Možda u ovom trenutku ne možete govoriti još o toj temi, međutim, želeo bih da vam nagovestim preliminarno mišljenje Pretresnog veća. Ovo se posebno tiče svedoka K5. Sve-

doci koji se bave Račkom su Bilal Avdu (Bilal Avdu), Drita Emini (Drita Emini), Agron Mehmeti (Agron Mehmeti), Džemail Bećiri (Xhemajl Beqiri) i Nesret Šabani (Nesret Shabani), sve te izjave su prihvatljive. Međutim, Veće u ovom trenutku nije uvereno da bi to trebalo da se odnosi i na K5.

TUŽILAC NAJS: Dozvolite mi da se vratim na K5 malo kasnije. Mislite, dakle, da se on ne može uvrstiti pod 92bis?

SUDIJA MEJ: Mislimo da to nije prikladna procedura, imajući u vidu prirodu tog iskaza.

TUŽILAC NAJS: U redu, ako tako smatrate, onda ako vas ne mogu nagovoriti na suprotno. Moraćemo njegovo glavno ispitivanje da izvršimo u celosti.

SUDIJA MEJ: Da.

TUŽILAC NAJS: Još jedan svedok će doći relativno skoro, to je Bar-ni Keli (Barney Kelly), ja ću pripremiti jedan dopis o relevantnom pravu, mi smo se sličnim stvarima bavili u prošlosti, ali ne sasvim istim. To ću uručiti i optuženom i amikusima tako da bismo onda mogli imati i kratko usmeno izlaganje. Ja ću dati to kratko usmeno izlaganje kako bih podsetio Veće na neka pitanja.

SUDIJA MEJ: U redu.

TUŽILAC NAJS: A sada samo par minuta u privatnoj sednici kako bismo mogli da govorimo o zaštićenim svedocima, a nakon toga idemo na ispitivanje svedoka.

(zatvorena sednica)

sekretar: Časni Sude, sada smo u otvorenoj sednici.

TUŽILAC NAJS: Samo još jedna administrativna stvar pre nego što gospodin Sakson (Saxon) pozove sledećeg svedoka. Sledeći izve-

štaj o obelodanjivanju, prema pravilu 68, biće dat svim stranama, nadam se do sutra i time će se stvari dovesti u red. U našim napoprima da postavimo parametre za pravilo 68 na odgovarajući način, u ovom slučaju, razmatramo zahtev koji je uputio optuženi Ojđanić, on je, naime, uputio detaljan zahtev u kojem on iznosi svoje parametre za to pravilo i mi sad to razmatramo. Vrlo je korisno imati na umu te parametre i u ovom predmetu zbog povezanosti dvojice optuženih, a sada dajem reč gospodinu Saksonu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Imam da kažem nešto u vezi sa procedurom, samo još jedno tehničko pitanje. Ja sam juče obavешten da je sada za ovu nedelju uveden novi svedok Merovci (Merovci) koji ide odmah posle ovog tajnog svedoka za koga niko nije nikad čuo. Prema tome, ja još jednom zahtevam da redosled svedoka bude utvrđen bar za nedelju dana i da nemamo svake nedelje nekoliko iznenađenja za koja ja u zatvoru ne mogu da čujem preko vikenda, za koja čujem u ponedeljak, obično pred kraj rada, da će sledeći ili odmah iza sledećeg svedoka biti neki čovek koji se novi pojavljuje, čiju izjavu nemam, juče sam je dobio i tako dalje. Uostalom, koliko se sećam...

SUDIJA MEJ: U redu. Da vidimo kakva je situacija sada.

TUŽILAC NAJS: Merovci je na početku trebalo da bude prvi svedok u ovom suđenju. Međutim, on nije mogao da dođe na suđenje tada i mislim da je postao dostupan tek prošle nedelje i u četvrtak smo obavestili optuženog da će on sada da postane svedok. Prema tome, optuženi je već imao nedelju dana da se podseti na pripreme koje je već obavio na početku kad je ovaj svedok trebalo da svedoči.

SUDIJA MEJ: Očigledno je da je njemu teško u okolnostima u kojima boravi, u pritvorskoj jedinici, da obavi te pripreme. Zato mi od vas moramo da tražimo da takve stvari zaista svedete na minimum. Koliko dugo će biti ovaj svedok i sledeća dva svedoka?

TUŽILAC NAJS: Mislim da saslušavanje ovog prvog svedoka, naravno, neće biti jako dugo, ali kad počnemo sa K3, to će sigurno preći i u sutra.

SUDIJA MEJ: U redu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Potpuno je neistina da sam obavešten u četvrtak. Sekretar Suda mi je juče dao obaveštenje, tek juče, prvog radnog dana, da je Merovci ubačen u ovu nedelju. Nikakvo obaveštenje ja u četvrtak nisam primio, to je bio poslednji radni dan prošle nedelje. Nikakvo obaveštenje nisam dobio.

SUDIJA MEJ: Uбудуće ćemo se pobrinuti da vas o tome informišu što je moguće ranije. Ovaj svedok neće svedočiti ni danas ni sutra, nego u najranijem slučaju u četvrtak.

TUŽILAC SAKSON: Dobar dan, časni Sude. Optužba poziva gospodina Isufa Ljokua (Isuf Loku). Dok čekamo da svedok dođe dozvolite mi da vam kažem da će ovaj svedok svedočiti o geografskom području koje se nalazi na strani 12 kosovskog atlasa, pri dnu strane.

SUDIJA MEJ: Izvolite.

SVEDOK: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA MEJ: Izvolite sestii.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC SAKSON

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Gospodine, da li se vi zovete Isuf Ljoku?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Jeste li rođeni 2. avgusta 1965. godine?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Jeste li rođeni u selu Kotlina (Kotline) u opštini Kačanik (Kacanik) na Kosovu?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Da li je selo Kotlina južno od grada Kačanika?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Gospodine Ljoku, 11. juna 1999. godine vi ste dali izjavu predstavnicima Tužilaštva u kojoj opisujete događaje koje ste videli i iskusili 1999. godine na Kosovu. Da li je to tačno?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: A da li ste 11. marta ove, 2002. godine u selu Kotlina u opštini Kačanik dobili kopiju vaše izjave iz 1999. godine i to u prisutnosti predstavnika Tužilaštva i predsjedavajućeg službenika kojeg je imenovao sekretar ovoga Suda?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Da li ste tada bili u mogućnosti da potvrdite da je kopija izjave koju ste dobili tačna i istinita?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC SAKSON: Časni Sude, predlažem da se izjava gospodina Ljokua uvrsti u spis po pravilu 92bis.

sekretar: Ovo će biti dokazni predmet Tužilaštva broj 144.

TUŽILAC SAKSON: Časni Sude, Isuf Ljoku je kosovski Albanac star 36 godina. On dolazi iz sela Kotlina u opštini Kačanik. Gospodin Ljoku živi u zaseoku Drešec u Kotlini. U svojoj izjavi, gospodin

Ljoku opisuje kako su njegovo selo srpske snage napale 8. ili 9. marta 1999. godine. Gospodin Ljoku sakrio se u blizini i video da granatiranje dolazi iz pravca Globočice (Gllobocice). Među srpskim snagama bilo je i 13 tenkova i dva oklopna borbena vozila. Gospodin Ljoku gledao je kako vojnici Vojske Jugoslavije i policajci ulaze u njegovo selo. Video je dok su srpske snage pljačkale i spaljivale kuće u njegovom selu. Toga dana u selu je spaljeno 17 kuća. Nekoliko dana nakon ovog napada gospodin Ljoku našao je leševe dvojice stanovnika Kotline. Ujutro 24. marta 1999. srpske snage počele su ponovo da granatiraju selo gospodina Ljokua. Gospodin Ljoku i neki njegovi rođaci sakrili su se na brdu Šeši. Gospodin Ljoku gledao je srpske snage kako napreduju prema Kotlini. Ponovo je video tenkove i borbena oklopna vozila. Nedugo nakon toga, gospodin Ljoku video je kako se plamen diže iz centra Kotline. Gospodin Ljoku vratio se u svoje selo oko 20 sati toga dana. Zatekao je jednog od svojih komšija, Zimera Ljokua (Zymer Loku), teško ranjenog vatrom iz mitraljeza. On je kasnije umro. Oko 22 sata te iste večeri gospodin Ljoku i drugi stanovnici sela odlučili su da pobegnu u Makedoniju. Gospodin Ljoku stigao je u Makedoniju rano ujutru 25. marta 1999. godine. Dva brata gospodina Ljokua nestala su nakon napada na Kotlinu 24. marta 1999. godine.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tvrdite da je selo Kotlina 8. ili 9. marta 1999. bilo napadnuto artiljerijskom vatrom. Je li to tačno?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad je to bilo, 8. ili 9?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Devetog.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Posle, kako tvrdite, tog napada koji je usledio sa svih strana, kako ste rekli, ali mahom iz pravca Globočice i sela ovde kod vas piše Guri i Zi (Gurri i Zi), ne znam kako se to kaže na srpskom, i sa lokalnog puta Kašani, svi stanovnici su pobjegli iz sela da bi se sakrili u planini Šeši. Je li to tačno?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Onda to znači, ili da pretvorim u pitanje, da li to znači da su, kako vi kažete, Srbi u stvari napadali na prazno selo, ako su svi stanovnici otišli u planinu Šeši, znači Srbi su napadali na prazno selo i da su ga granatirali i osvajali u periodu, vi kažete od 7 časova do 11 časova toga dana. Je li tako?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Granatirali su ga od 9 do 11 iz sela Globočica, onda su stigli u naše selo i opljačkali ga i onda su nam spalili kuće. Tako se to desilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja vas pitam, pitanje po pitanje, rekli ste svi su otišli, sakrili se, a onda su oni osvajali selo od 7 časova do 11 časova. Odgovorite mi na pitanje: šta je srpske snage sprečavalo puna četiri sata da uđu u vaše selo koje je, kako kažete, bilo prazno? Šta ih je sprečavalo puna četiri sata?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Selo su granatirali tri sata, a posle toga su ušli u naše selo.

SUDIJA MEJ: Pitanje je bilo sledeće: da li je postojao bilo kakav razlog koji vi vidite zašto ranije nisu ušli u selo? Da li vam pada na pamet neki razlog zašto to nije bilo moguće?

SVEDOK LJOKU: Prvo su ga granatirali iz Globočice. Kad je prestalo granatiranje ušli su u selo, došli su u naše selo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A koliko je planina Šeši udaljena od vašeg sela?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Vrlo je blizu sela.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pretpostavljam da je blizu kad ste pobjegli u planinu Šeši, nego ja vas pitam koliko je blizu ili koliko je daleko.

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: To je oko 50 metara od moje kuće, to mesto gde smo se mi sklonili na brdu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa vi ste pobjegli u planinu 50 metara od sela?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Posle granatiranja smo izašli iz naših kuća i bili smo tu u blizini, kao što sam rekao. Tek kad je prestalo granatiranje mi smo se sklonili u brdima Šeši i tamo smo ostali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali dobro, kad ste se sklonili i pobjegli od vaših kuća vi ste se sklonili, kako vas razumem, 50 metara od kuće, pobjegli ste samo 50 metara od kuće. Je li to vi kažete?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Moja braća i moje komšije su bili tu, a drugi su otišli u pravcu centra sela.

SUDIJA MEJ: Gospodine Ljoku, radi se o razdaljini. To nas interesuje. U prevodu ispada da su planine oko 50 metara od vaše kuće. Da li je to tačno, 50 metara?

SVEDOK LJOKU: Da, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dajte da to preciziramo. Znači, planina Šeši je 50 metara od vaše kuće?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da, to je oko 50 metara daleko, ali rekao bih da je sama planina dosta visoka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I vi ste posle granatiranja pobjegli 50 metara od kuće i tu ste se osećali bezbednim. Je li tako?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Nije bila stvar o tome da smo se tamo osećali sigurno, ali to je bilo jedino mesto gde smo mogli da odemo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, kad su srpske snage ušle u selo jesu li vam oni nešto uradili pošto ste vi ostali, znači, 50 metara od kuće?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Nisu nas videli. Ušli su u kuće. Pre-tresli ih, opljačkali, spalili ih i onda su otišli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, vi ste bili 50 metara od kuće ali oni vas nisu videli?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kako ste se to sakrili? Gde ste se to sakrili?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: To je planina sa šumama i tamo smo se sakrili, ostali smo tamo čitav dan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I koliko vas je bilo tamo?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Oko 13 ljudi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vas 13 ste bili 50 metara od kuće i niko vas nije video?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Ljoku, možda možete da nam pomognete u vezi sledećeg. Taj koncept od 50 metara, ako pogledate ovu sudnicu od jednog kraja do drugog kraja, u odnosu na tu veličinu ove sudnice, koliko je onda bilo udaljeno to mesto gde ste vi pobjegli? Da li je bilo dvaput te dužine, triput te dužine, šest puta te dužine? Kako možete to da nam objasnite?

SVEDOK LJOKU: To je oko tri puta dužina sudnice.

SUDIJA ROBINSON: Znači tri puta dužina sudnice. U redu, hvala vam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, doduše ne znam vredni li nastavljati, ali nastaviću sa pitanjima. Koga ste videli vi? Vi ste

gledali vojnike koji su ušli u selo i bili 50 metara od vas. Koga ste videli?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Videli smo srpsku vojsku i policiju. Njih smo videli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I koliko ih je bilo?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Bilo ih je mnogo, nisam mogao da ih izbrojim. Bili su zajedno vojska i policija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali otprilike koliko. Šta je tu mnogo? Šta je to mnogo? Je li ih bilo 1.000, 2.000, 5.000, 500? Koliko ih je bilo otprilike?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Video sam ih oko 25 u blizini moje kuće. To su bili najbliže gde sam ih video.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U blizini vaše kuće i nikoga više niste videli osim tih 25 vojnika? Da, a jeste videli još neke vojnike osim tih 25?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ne, nisam video nikoga osim tih vojnika.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, u vaše selo je ušlo po ovome što vi tvrdite 25 vojnika. Da ili ne?

SUDIJA MEJ: Da bi bili pravedni prema svedoku, on to nije rekao, rekao je da ih je video 25.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To ga upravo i pitam. Pošto on svedoči o tome koliko je vojnika došlo u selo, on kaže da ih je video 25.

SUDIJA MEJ: Da, on može toliko da kaže da je on lično video 25.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I koliko je od njih bilo policajaca, a koliko vojnika?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Mislim da ih je oko deset bilo iz policije, a ostalo si bili vojnici. Govorim o tim ljudima koji su bili blizu moje kuće.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Recite mi kako su oni došli? Jesu li došli u nekim vozilima ili su došli pešice?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Došli su tu tenkovima, oklopnim vozilima, kamionima. U raznim vozilima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko ste videli tenkova?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: 13.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A koliko ste videli oklopnih vozila?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Video sam dva oklopna vozila, možda ih je bilo i više, ali ja sam video samo dva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A koliko ste videli kamiona?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Deset kamiona.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Znači u 13 tenkova, deset kamiona i dva oklopna vozila, to je ukupno 25 borbenih i neborbenih vozila, dakle borbenih i transportnih vozila, to koje ste videli svojim očima došlo je 25 vojnika i policajaca. Je li tako?

SUDIJA MEJ: To nije fer. Ono što je rekao je sledeće, da je on video 25 ljudi blizu svoje kuće. Takođe je rekao da je tu bio i veliki broj vozila koje je opisao. To je njegov iskaz.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, ako pogledate transkript videćete šta sam ga pitao. Pitao sam ga da li su vojnici i policajci došli pešice ili vozilima. On je odgovorio da su došli tenkovima, oklopnim transporterima i kamionima. A pitao sam ga kako je tih 25 vojnika došlo kod njega, on je tako odgovorio.

SUDIJA MEJ: Imamo sliku da su stigle brojne snage kamionima u selo i da je svedok video 25 policajaca i vojnika. Možda bi trebalo da mu postavite sledeće pitanje. Da li znate da li je neko iz policije ili vojske otišao u neke druge kuće pored vaše kuće?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej...

SUDIJA MEJ: Dozvolite svedoku da odgovori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nisam shvatio da mu vi postavljate pitanja.

SVEDOK LJOKU: Da, jesu, otišli su u druge kuće.

SUDIJA MEJ: Kažite nam šta se desilo.

SVEDOK LJOKU: Mogao sam da ih vidim kako pljačkaju kuće, kako ih pretresaju i posle su ih zapalili. To sam video, to se desilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: A mogu li ja da nastavim?

SUDIJA MEJ: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste maločas rekli da ste videli ovih 25 vojnika oko svoje kuće. Sada kažete da ste videli vojnike i oko drugih kuća. Koliko ste vojnika i policajaca videli oko drugih kuća?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ne znam šta je bilo po drugim kućama. Oni su bili dalje. Video sam ih, ali ne znam koliko ih je bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, maločas ste rekli da su išli u druge kuće, da ste ih videli kako su išli u druge kuće. Sad kažete da ne znate šta je bilo i da su bili dalje. Šta je od toga istina, ono što ste rekli pre minut ili ono što kažete sad?

SUDIJA MEJ: Morate biti fer prema svedoku. Možda to nije neka-kva razlika. On je video da vojnici idu u druge kuće, ali ne zna koliko.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: A gospodine Mej, mi čujemo šta on odgovara. Nije potrebno da ga vi prevodite. Dobro...

SUDIJA MEJ: Nema razloga da vi ne budete fer prema svedoku i da mu stavljate stvari u usta koja nije rekao. Dajte da nastavimo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ - PITANJE: Kažite mi, da li je u vašem selu bilo ikada pripadnika OVK?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da, bilo je. Ne, nije bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – ODGOVOR: Izvinite, ja sam na prevodu dobio prvo da je bilo pa da nije bilo. Recite mi da li je bilo ili nije bilo. Da ili ne?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ne, nije ih bilo. U Kotlini nije bilo OVK.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – ODGOVOR: Dobro. A zašto su onda po vašem mišljenju Srbi granatirali prazno selo i uspeli da u njega uđu tek posle četiri sata od trenutka početka granatiranja? Selo prazno, nema OVK, oni od 7 sati do 11 granatiraju i onda tek uđu u selo u kome nema nikoga.

SUDIJA MEJ: To je nešto na šta mogu da odgovore srpske snage, a ne ovaj svedok.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To se vama čini logičnim, gospodine Mej, je li tako?

SUDIJA MEJ: Svedok ne može da odgovara u nečije ime. Ako imate komentare o njegovom svedočenju, vi možete blagovremeno i da ih kažete. Dajte da pređemo na sledeće pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro. Na prvoj strani svoje izjave u četvrtom pasusu kažete, evo možete da pogledate to, Srbi su ušli u vaše selo sa 13 tenkova, kamionima, dva borbeno vozila i da je bilo nekoliko hiljada srpskih vojnika. To vi kažete. Je li tako?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa sad mi objasnite molim vas. Pitao sam vas koliko je ušlo, objasnili ste da je bilo 25, da ste videli 25, da nikoga više niste videli, u izjavi pišete da je bilo nekoliko hiljada, a podsetiću vas da sam pitao kad ste rekli „mnogo” ja sam rekao „koliko ih je bilo, 500, hiljadu, dve, tri, koliko mnogo”. Vi ste onda rekli 25. U izjavi vam piše nekoliko hiljada, sada kažete 25. Objasnite mi to.

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Te koje sam video blizu moje kuće oni su bili, ali bilo ih je i po drugim kućama. Njih nisam video. Bilo ih je mnogo. Ovih 25 sam video blizu moje kuće, ali ostale nisam video ali ih je bilo mnogo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali ja sam vas pitao, osim tih koje ste videli pored vaše kuće, koliko je vojnika i policajaca bilo u selu, i vi ste mi rekli da ne znate, da ste videli samo 25. U izjavi koju ste vi potpisali pišete da ih je bilo nekoliko hiljada. Kad ste govorili istinu, tada ili sada? Kažite mi.

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: To je tako bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ako je to tačno, a šta je moglo da spreči nekoliko hiljada vojnika da uđu u to vaše malo selo i da moraju da čekaju četiri sata? Šta vi mislite? Nekoliko hiljada ljudi da dođe u Kotlinu.

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ne znam, možda vi znate.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ali svakako tvrdite da ih je bilo nekoliko hiljada. Je li tako?

SUDIJA MEJ: Dajte da pređemo na sledeće pitanje. Vi ste napravili tu poentu.

SVEDOK LJOKU: Ne znam koliko ih je bilo. Bilo ih je mnogo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li znate, molim vas, pažljivo me slušajte i odgovorite tačno na moje pitanje, da li znate da se upravo u vašem selu nalazio jedan od poznatih zatvora u

kojem je OVK držao zatočene Albance koji su bili lojalni vlastima?
Da ili ne? Odgovorite mi. Da ili ne?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Tamo nije bilo nikakvog zatvora.
To nije tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li znate da je isti takav
zatvor postojao i u selu Ivaja (Ivaje)?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ne, nije. Ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi koliko je selo Ivaja
udaljeno od vašeg sela?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Oko pet kilometara.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I vi dobro poznajete to selo,
pretpostavljam?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li možete da mi
kažete koliko se pripadnika OVK toga dana nalazilo u zgradi škole,
ambulante i džamije vašeg sela?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ne znam. Ja nisam iz Ivaje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja kažem vašeg sela. U zgradi
škole, ambulante i džamije vašeg sela.

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Kako to mislite?

SUDIJA MEJ: Tvrdi se, gospodine Ljoku, da je na dan napada 8.
marta u školi, ambulanti i džamiji bilo pripadnika OVK. Da li je li
to tačno ili ne?

SVEDOK LJOKU: Ne, to nije tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi da li je Miljajim
Ljoku (Milaim Loku) bio vaš rođak?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da, on je jedan dalji rođak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li znate da je upravo on bio komandant tog takozvanog podštaba 162. brigade OVK, takozvane Kačaničke brigade, i to za selo Kotlinu? Da li znate to?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ne, on nije bio komandant. Nije bio vojnik. On je bio civil. U Kotlini nije bilo OVK.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vi tvrdite da su on i Emerljah Kuči (Emerlah Kuci) ubijeni snajperskom vatrom. Da ili ne?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da, 9. marta. Ubijen je iza reke.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li znate da je vaš rođak Miljajim Ljoku poginuo upravo u tom svojstvu komandanta podštaba te 162. OVK brigade? Da li to znate, u obračunu sa vojskom i policijom?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ubile su ga srpske snage. On je bio civil. Miljajim Ljoku i Emerljah Kuči, obojica su bili civili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi gde su se oni nalazili kad su poginuli?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Bili su u selu u blizini reke.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Bili su u vašem selu, znači u Kotlini. Je li tako?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kako su mogli da budu tamo, kad ste na prvo pitanje koje sam vam postavio odgovorili da su svi stanovnici sela napustili Kotlinu?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Video sam ih 10. marta pošto su srpske snage otišle. Tad sam ih našao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali rekli ste da su svi stanovnici sela napustili Kotlinu. Što su oni ostali tamo?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Oni nisu otišli, sakrili su se. Oni su bili u Kotlini selu, svi su bili tamo.

SUDIJA MEJ: Sada je vreme za pauzu. Napravićemo pauzu od 20 minuta. Gospodine Ljoku, molim vas da imate na umu da tokom ove pauze ne smete ni sa kim razgovarati o vašem svedočenju. Isto tako nemojte dozvoliti da neko vama nešto govori o tome. To se odnosi i na pripadnike tima Optužbe. I molim vas da se vratite ovamo za 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste rekli da nije bilo pripadnika OVK u vašem selu i da vaši rođaci...

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nisu pripadnici OVK. Recite mi onda ovo: gde je bilo deset najbližih pripadnika OVK u odnosu na vaše selo? Ako nisu bili u vašem selu, gde su bili? Gde je bila najbliža tačka na kojoj su se oni nalazili u odnosu na vaše selo?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ponavljam, u Kotlini nije bilo OVK.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sada ne govorim o Kotlini. Pitam vas koliko su bili blizu Kotline? Ne u Kotlini. Rekli ste da nisu bili u Kotlini. Onda u redu, koliko su bili udaljeni? Gde su bili, ako nisu bili u Kotlini?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: OVK se nalazila daleko u selu Ivaja. Tamo je bilo OVK.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Maločas ste rekli da je selo Ivaja pet kilometara od vašeg sela. Je li tako?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li su ovi vojnici za koje kažete da su ušli u vaše selo, tih nekoliko hiljada kako ste rekli, prvo prošli kroz Ivaju ili prvo kroz vaše selo?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Prethodnog dana bili su u Ivaji, 8, a 9. su došli u Kotlinu, ali nisu došli iz Ivaja nego kroz Globočicu i Guri i Zi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a koliko su trajale borbe u Ivaji?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ceo dan. Ne znam tačno. Nisam bio tamo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ceo dan. Šta to znači, od jutra do mraka ili i posle pada mraka?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Od jutra pa negde do posle podneva. Ne znam tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kolike su snage OVK bile u Ivaji?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: S obzirom da su borbe trajale od jutra do po podne, pretpostavljam da su bile neke značajnije snage OVK u Ivaji. Jesu li oni pobjegli iz Ivaje popodne?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kako znate da su borbe trajale od jutra do po podne?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Zato jer sam čuo pucnjavu od jutra do podneva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste se vi posle završenog tog sukoba između OVK i vojske u Ivaji sreli sa pripadnicima OVK, vi i meštani vašeg sela?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Nisam ih sreo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ni posle, ni narednih dana ih niste sreli?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Nisam ih nikada sreo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je i Hazbi Ljoku (Hazbi Loku) vaš rođak?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Daleki rođak, on je rođak, ali prilično dalek.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li on bio u jedinicama OVK?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ne, nije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: S obzirom da je daleki rođak, je li to sigurno znate ili pretpostavljate?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: To znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li znate da je i Hazbi Ljoku svedok ovde u Hagu?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kad ste ga videli poslednji put?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Pre dva meseca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A jeste li razgovarali o vašem i njegovom svedočenju ovde?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, i vi i on znate da svedočite u Hagu, a o tome niste razgovarali međusobno. Je li to tvrdite?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi, koliko je iz vaše porodice i dalje i šire bilo članova OVK?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Nije bilo pripadnika OVK.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li je tačno u vezi sa ovim događajem koji opisujete da se već narednog dana po ovome kako vi tvrdite napadu srpskih snaga na vaše selo, u Kotlini pojavio OEBS?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da, 10. marta, onda su oni došli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I koliko ih je bilo?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Tri.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tri osobe. Znači samo jedno vozilo OEBS-a je došlo?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Prvo jedno, a zatim druga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne razumem šta znači jedan pa drugi. Prvo jedno vozilo, a posle toga još jedno vozilo. Je li to kažete?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Mislio sam da kažem da je kasnije došlo još njih pet.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da to razjasnimo. Prvo su došla trojica u jednom vozilu, a onda još njih petorica u drugom vozilu, znači ukupno osmoro ljudi u dva vozila. Je li to tačno?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: U selo Drešec došao je samo jedan, a još četvorica su došli u centar sela.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ne razumem šta znači u selo Drešec, vaše selo je Kotlina. Jesu oni došli u Kotlinu ili Drešec?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Drešec je jedan deo sela, jedno područje u selu, nisam rekao u selo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali pretpostavljam da su oni obišli celo selo.

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je neko od strane vlasti Srbije, Kosova, Jugoslavije bio s njima ili su oni bili sami?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ne znam. O tome nemam informacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali vi ste ih videli. Kažete da ih je bilo troje pa petoro, znači ukupno osmoro. Da li je bilo ko sa strane došao s njima još?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Sa njima je bio prevodilac.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A koliko dugo su oni ostali u vašem selu?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ostali su ceo dan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su vam oni pružili neku vrstu pomoći tada?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Odveli su stanovnike predela Drešec u Kačanik, samo stanovnike predela Drešec jer tamo su bile spaljene kuće. Žene, decu i starije ljude.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A koliko kuća ima taj deo sela koji se zove Drešec?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: 17.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li to znači da su u ovom drugom delu, znači u samom selu kuće bile ispravne?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Toga dana su napali i opljačkali samo kuće u centru sela, 9. marta. Nisu ih spalili toga dana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali vi ste rekli da je selo bilo granatirano nekoliko sati. Kako to da kuće nisu bile porušene, ako je selo bilo granatirano nekoliko sati?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Pešadija je došla i zapalila kuće.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gde?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: U području Drešec.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, u području Drešec rekli ste da je bilo 17 kuća, a sama Kotlina nije oštećena. Jeste tako rekli? Da li sam vas dobro razumeo?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da. Oni su napali samo kuće u centru sela i to 9. marta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja vas zato pitam kako je moguće da Kotlina bude neoštećena, sad ste rekli da je bila neoštećena, ako je bila granatirana nekoliko sati, kako ste to opisali, pre nego što su snage ušle u selo?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Celo selo spaljeno je 24. marta nakon toga.

SUDIJA MEJ: Pomozite nam u vezi sledećeg. Iznesena je tvrdnja da ako je došlo do granatiranja onda da li su kuće imale neke znakove oštećenja od granatiranja ili ne?

SVEDOK LJOKU: Neke jesu bile oštećene, a neke nisu.

SUDIJA MEJ: Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su vam predstavnici OEBS-a pružili kakvu vrstu pomoći osim što su, kažete, odveli stanovnike tog dela sela koje se zove Drešec u Kačanik?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Dali su, pružili su pomoć bolesnima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li bio i neki lekar s njima?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A od čega su bili bolesni ti kojima su pružili pomoć?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ne znam, bili su bolesni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A da li su Naim Ljoku i Lulezim Ljoku takođe bili pripadnici OVK?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ne, nisu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tvrdite da ste prilikom drugog napada na Kotlinu koji se odigrao prema vašem objašnjenju 24. marta 1999. godine posmatrali napad i dolazak, kako vi kažete, srpskih snaga sa udaljenosti od dva kilometra. Znači, posmatrali ste to sa udaljenosti od dva kilometra. Je li to tačno?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li to nije ona ista pozicija sa koje ste posmatrali napad 8. i 9?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ne, to je bilo na drugom mestu. Bio sam u blizini centra.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad ste bili u blizini centra?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: 24. marta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali vi kažete da ste posmatrali napad sa udaljenosti od oko dva kilometra.

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Bio sam bliže od toga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dajte da razjasnimo. Vi kažete da ste bili u blizini centra, a kažete u ovoj izjavi vašoj da ste posmatrali sa udaljenosti od dva kilometra. Šta je tačno, da ste bili u blizini centra ili da ste posmatrali sa udaljenosti od dva kilometra?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Centar sela je otprilike dva kilometra od četvrti Drešec, a ja sam tada bio blizu centra kao što sam rekao i odatle sam gledao napad.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A vi ste gledali 24. marta napad na Drešec. Je li tako?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Čuo sam granate kako dolaze iz smera Globočice i padaju u centar sela.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa vi ste se nalazili, kažete, u centru sela.

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Bio sam blizu centra, ne u samom centru.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, sad ste objasnili da ste iz blizine centra sela bili u odnosu na Drešec dva kilometra. Je li tako?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I da je napad bio na Drešec, pošto kažete da ste posmatrali napad sa daljine od dva kilometra, znači na Drešec? Da ili ne?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da, pucali su u smeru Drešeca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi ste znači videli da su pucali u smeru Drešeca 24. marta sa daljine od dva kilometra gde ste se nalazili u blizini centra sela. Je li tako?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali maločas ste objasnili da je Drešec potpuno uništen, znači svih 17 kuća.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, mislim da se sada samo vrtimo u krug. Mislim da nas to neće nigde odvesti. Svedok je objasnio onoliko dobro koliko je to mogao. Ako nemate nešto novo, idemo radije dalje umesto da mnogo vremena potrošimo na te udaljenosti i opise. Mi ćemo na kraju morati da odlučimo nešto o tom svedočenju, da donesemo sud o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da, ali vi ne možete ništa odlučiti ako ne čujete moja pitanja i njegove odgovore.

SUDIJA MEJ: Ne, ukoliko se nešto stalno ponavlja. Imate još šest minuta za ovo ispitivanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Dobro, onda da požurim. Ali svedok objašnjava da je gledao napad na Drešec za koji tvrdi da je 9. marta uništen, i to iz centra sela. A da li ste vi videli 24. marta neku vojsku ili policiju kad je bio taj drugi napad?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I odakle ste ih posmatrali, iz tog mesta blizu centra sela?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Kad su došli, došli su iz pravca sela Guri i Zi, iz smera Globočice i išli prema centru, tamo su ostali. Ubijali, pljačkali i palili kuće.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, je li to sad govorite o 24. ili se vraćate na 9. mart pošto ste i onda govorili da su došli iz Globočice?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Govorim o 24. Ponovo su došli iz Globočice i Guri i Zija, ali sada govorim o 24.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da ste u selu tada kad ste se vratili posle napada primetili ranjenog Zimera Ljokua?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gde je on ranjen?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Bio je ranjen u desnu ruku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na kom mestu je bio kad je bio ranjen? Gde je bio? On je, prema vašem odgovoru, bio u selu, znači. Vi ste ga našli u selu posle napada. Da li je to tačno?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Bio je blizu svoje kuće, bio je ranjen blizu centra, samo sam ga video.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li znate pošto ste ga videli, jeste li razgovarali s njim?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li onda znate zašto on nije napustio selo kao što su ostali učinili?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Svi su bili tamo. On je bio ranjen, nije mogao da ide u Kačanik. Drugi su bili ubijeni i izmasakrirani i odvedeni u Kačanik. To mi je on rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tada 24. marta u vašem selu bilo OVK?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ne, nije ih bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, vi tvrdite da niko u vašem selu nije stradao u borbi sa snagama Srbije i Jugoslavije?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Srbi su ih zarobili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koga su zarobili?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Dvadeset i dvoje ljudi bilo je izmasakrirano.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi kažete da su ih zarobili.

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta je bilo onda kad su ih zarobili?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Izmasakrirali su ih i zatrpali u jednu jamu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A jeste li vi to videli?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Nisam video kad se to dogodilo, ali nakon što su otišli otišao sam na to mesto.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I šta ste videli na tom mestu?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Pokrili su ih zemljom. Video sam neku odeću kako leži uokolo, neke čizme i cipele. To je bilo sve što sam video jer već je bila noć.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa kako ste znali da su izmasakrirani ako su već bili sahranjeni?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: To mi je rekao Zimer Ljoku, on je bio ranjen ali još živ.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali to znači sve to što sad govorite čuli ste od nekoga drugog, a ništa niste videli.

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ja sam Zimera Ljokua video.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Zimera Ljokua koji je bio ranjen ste videli, ali sve ovo drugo o čemu govorite ste čuli od njega ili od nekog drugog, to niste vi videli.

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Tako je. Bio sam blizu, ali to nisam video svojim očima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, hvala lepo.

SUDIJA MEJ: Gospodine Vladimirov, imate li vi pitanja za ovog svedoka?

PRIJATELJE SUDA VLADIMIROV: Ne, časni Sude.

SUDIJA MEJ: Gospodine Sakson?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pre nego što se nastavi u vezi sa ovim pošto ste dali mnogo ovih dokumenata, što se tiče uvođenja dokaznog predmeta ove knjige, ja nisam tražio da se uvede knjiga. Ja sam tražio samo da se uvede u toj knjizi rečenica Roberta Gelbarda (Robert Gelbard) koja se odnosi na definisanje OVK kao terorističke organizacije.

SUDIJA MEJ: Razmotrićemo to za koji trenutak, ali prvo hajde da završimo sa ovim svedokom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Mislio sam da je završio.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC SAKSON

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Gospodine Ljoku, koliko zaseoka, odnosno četvrti ili delova sačinjavaju selo Kotlina?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Tri.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Znači, osim Drešeca koja su još druga dva zaseoka?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Reka i Drešec. Drešec i Reka i centar sela.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Znači ta tri dela, tri zaseoka, jesu li oni raštrkani u podnožju planine koju ste vi spomenuli, planine Šeši?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Zaustavimo se na trenutak na 9. martu kad je vaše selo napadnuto. Jeste li bili kod kuće kad je počelo granatiranje?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Jesu li i vaše komšije bile kod kuće?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: I kada su ljudi počeli da beže u obližnju šumu, vi ste rekli da ste se na jednom mestu sakrili sa još ukupno 13 ljudi. Jesu li svi oni bili u svojim kućama kad je počelo granatiranje?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da, svi su bili u kućama.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Jeste li vi služili vojni rok, gospodine Ljoku?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Znači, poznato vam je oružje, puške i zvuci pucnjave?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Da li ste sa mesta gde ste se krili ujutro 9. marta mogli da vidite ili čujete neku uzvratnu vatru iz vaše četvrti Drešec? Dakle, da li je bilo nekoga ko je pucao iz Drešeca na srpske snage?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Jeste li sa mesta gde ste se krili mogli da vidite ili čujete da neko uzvraća paljbu prema srpskim snagama sa bilo kojeg mesta?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ne, ne.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Rekli ste da ste u blizini vaše kuće videli policajce i vojnike. Možete li nam ukratko opisati uniforme koje su nosili policajci koje ste videli?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da. Plava. Policija je nosila plave uniforme, a vojska zelene uniforme.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Jeste li bili dovoljno blizu da na plavim policijskim uniformama primetite bilo kakve oznake?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da. Na levom rukavu pisalo je „milicija“.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Idemo sada na 24. mart. Možete li nam objasniti gde ste se krili toga dana na planini Šeši?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: To je bilo na jednom višem uzvišenju, ali blizu centra sela.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Da li ste mogli da vidite centar sela sa mesta gde ste se krili 24. marta?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Nisam to svojim očima video.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: 24. marta, da li ste videli ili čuli povratnu vatru protiv srpskih snaga?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ne. Ne.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Spomenuli ste da su 24. marta „Oni stigli u centar sela“. Na koga mislite kada kažete „oni“?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Na srpsku policiju i vojne snage, na njih sam mislio.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Kad su stigle srpske snage u centar sela šta ste videli, ako ste išta videli, da dolazi iz centra sela?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Kad su otišli, ja sam otišao i video da su kuće u selu spaljene, da je spaljena škola kao i dom zdravlja, kao i džamija. Džamija je bila oštećena, ali nije bila spaljena.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Dok su srpske snage bile u centru Kotline 24. marta, da li ste videli plamen da dolazi iz centra sela?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da, video sam plamen i dim kako se dižu u nebo.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Kasnije te večeri rekli ste da ste razgovarali sa jednom ranjenom osobom koja se zvala Zimer Ljoku, u prevodu na engleskom u zapisniku je rečeno da je gospodin Zimer Ljoku bio ranjen u ruku i nadlakticu. Da li ste rekli ruku i nadlakticu ili ste rekli u ruku i nogu?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Rekao sam u nogu i u ruku, na oba mesta, u desnu ruku i nogu.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Da li je gospodin Ljoku podlegao ranama?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da, posle dva sata.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Da li vam je gospodin Ljoku rekao šta je bilo sa 22 muškarca koji su zarobljeni u Kotlini tog dana?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Rekao mi je da su srpske snage došle, da su ih zarobile, da su neke žene i decu odveli u Kačanik, a da su neke pobili. Rekao je: „Ja sam bio ranjen i mogao sam to sve da vidim.“

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Da li vam je gospodin Ljoku rekao kako su pobijeni ti muškarci?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: On je to video sa određene razdaljine.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Da li je rekao, ako je bilo šta rekao, o tome kako su pobijeni ti ljudi?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Rekao je da su ih izveli napolje iz zgrade ambulante, da su ih odveli na jednu visinu, da su ih tukli i onda ih pobili.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Vi ste tokom unakrsnog ispitivanja rekli da su ta 22 muškarca koji su bili pobijeni sahranjeni u rupu. Da li mislite na rupu ili na bunar?

SUDIJA MEJ: Gospodine Sakson, postavili ste sugestivno pitanje.

TUŽILAC SAKSON: Pokušavam samo da razjasnim možda grešku u prevodu.

SUDIJA MEJ: Da, ali je to vrlo sugestivno pitanje, gospodine Sakson, i to o vrlo važnom pitanju. Kakva je to bila rupa?

SVEDOK LJOKU: To je bila jedna rupa koju je jedan meštanin iz sela iskopao da bi tražio vodu. Međutim, on nije našao vodu tako da je ta rupa ostala otvorena. To je bilo to, kao bunar.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Pre napada 24. marta da li je ta rupa ili bunar bio još uvek otvoren?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da, rupa je bila otvorena.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Za vreme napada 24. marta, da li ste čuli eksplozije tog dana?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Da, čuo sam dve eksplozije. Bilo je negde oko 5 sati popodne.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: Kad ste se vratili u svoje selo posle, u kakvom stanju je bila ta rupa ili taj bunar?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Bila je zatrpana zemljom i bila je izravnata.

TUŽILAC SAKSON – PITANJE: A ta 22 muškarca, da li ih je od onda iko video žive od 24. marta?

SVEDOK LJOKU – ODGOVOR: Ne, nije.

TUŽILAC SAKSON: Časni Sude, hvala, nemam više pitanja.

SUDIJA KVN: Gospodine Ljoku, ispričali ste nam o pokolju 22 mladića koji su bili sahranjeni u rupi. Rekli ste nam da ste čuli za taj incident od gospodina Zimera Ljokua. Da li je to tačno?

SVEDOK LJOKU: Da.

SUDIJA KVON: Kako je Zimer Ljoku mogao da zna za taj incident? Da li je on bio jedan od zarobljenih muškaraca ili ne?

SVEDOK LJOKU: On je bio tamo i on je video kad su odveli ta 22 muškarca.

SUDIJA KVON: Nije mi jasno. Da li ste rekli da li je on bio jedan od zarobljenih muškaraca ili ne?

SVEDOK LJOKU: On je bio ranjen. On nije bio zarobljen. On je video kako su drugi zarobljeni i kako su ih odveli do tog mesta gde je bila rupa.

SUDIJA KVON: Gde je on video incident?

SVEDOK LJOKU: On je bio blizu svoje kuće.

SUDIJA KVON: Rekli ste da poznajete gospodina Hazbija Ljokua, da je to jedan vaš dalji rođak?

SVEDOK LJOKU: Da.

SUDIJA KVON: A gde on stanuje? Da li on stanuje blizu vas?

SVEDOK LJOKU: Ne, on stanuje u blizini Reke. To je drugi komšiluk koji se zove Reka.

SUDIJA KVON: A Miljaim Ljoku je njegov brat?

SVEDOK LJOKU: Da, to je tačno.

SUDIJA KVON: Da li ste vi čuli za taj pokolj ta 22 muškarca od gospodina Hazbija Ljokua?

SVEDOK LJOKU: Da.

SUDIJA KVON: Znači, vi ste za taj incident čuli od dva čoveka, od gospodina Zimera Ljokua i Hazbija Ljokua?

SVEDOK LJOKU: Ja sam to čuo od Zimera Ljokua.

SUDIJA KVON: A ne od Hazbija Ljokua?

SVEDOK LJOKU: Da, tako je.

SUDIJA KVON: Hvala vam. A vi taj pokolj niste spomenuli u svojoj pismenoj izjavi. Zašto ne?

SVEDOK LJOKU: Zato što ja to nisam lično video, ja nisam bio prisutan.

SUDIJA KVON: U redu, hvala vam.

SUDIJA MEJ: Gospodine Ljoku, ovim se vaše svedočenje završava. Hvala vam što ste došli pred Međunarodni krivični sud da svedočite. Sada ste slobodni i možete da idete.

SVEDOK LJOKU: Hvala i vama.

SUDIJA MEJ: Gospodine Vladimirov, izvolite.

PRIJATELJ SUDA VLADIMIROV: Časni Sude, pre nego što čujemo sledećeg svedoka želim da pokrenem jedno pitanje u vezi toga, ali u privatnoj sednici.

SUDIJA MEJ: Izvinjavam se, optuženi je pokrenuo pitanje u vezi knjige i možda bi trebali time da se pozabavimo pre nego što pređemo na svedoka. Gospodine Miloševiću, razlog zašto je knjiga uvrštena je između ostalog i to što ste vi to tražili. Ja sam upravo dobio deo transkripta gde ste vi tražili da se knjiga uvrsti kao dokazni predmet i mi smo na to pristali. Da li vi sada tražite da se knjiga izvadi, da ne bude više deo dokaznog materijala?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja nisam tražio da se uvede knjiga, već da se uvede, ne znam šta se ovde radi sa mikrofonom, već da se uvede izjava Roberta Gelbarda, izaslanika za Balkan, u kojoj on definiše OVK kao terorističku organizaciju, a koja se nalazi u toj knjizi kao nesporna. Dakle, to sam tražio. Kao kad bih tražio iz neke enciklopedije da se unese jedna odrednica, ne da se unese knjiga. Pozvao sam se na knjigu da se ne bih pozivao na novine pošto vi...

SUDIJA MEJ: U redu, da li vi onda ulažete prigovor na samu knjigu, i ako je to tako, onda zašto?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Zato što prvo nisam ni pročitao knjigu, našao sam u knjizi izjavu Gelbarda i smatrao sam da pošto vi tu knjigu koristite da je onda nesporna autentičnost te izjave, mada se ona može potvrditi i raznim medijskim zapisima kada je ta izjava bila data. Dakle, moj zahtev da se njegova izjava uvrsti u dokazni predmet o definisanju OVK kao terorističke organizacije je suština onoga na čemu sam ja insistirao. Ništa drugo.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Da li Tužilaštvo traži da se knjiga uvrsti?

TUŽILAC NAJS: Naravno. I ako će pomoći, Veće treba da zna da će doći jedan svedok koji će da ispriča metodologiju ove knjige na isti način kao što je knjiga „Kako viđeno, tako rečeno“ bila tema metodološkog objašnjenja od strane svedoka.

SUDIJA MEJ: Rešenje možda može da bude sledeće, da se pasus koji je svedok spomenuo uvede u spis kao D6, a knjiga onda može da dobije broj Tužilaštva tako da tu nema nikakve zabune.

sekretar: Knjiga će onda biti dokazni predmet Tužilaštva 145.

TUŽILAC NAJS: Sledeći svedok.

SUDIJA MEJ: Gospodine Vladimirov, vi ste hteli nešto da kažete.

TUŽILAC NAJS: Izvinjavam se.

PRIJATELJ SUDA VLADIMIROV: Hvala. Pre nego što dođe ovaj svedok, obavešten sam da će zaštitne mere biti ukinute tako da će on svedočiti na javnoj sednici tako da nisam razmišljao onda o svim pitanjima u vezi zaštite i posledica. U međuvremenu sam razmislio o tome i smatram da ja imam prigovor da ovog svedoka slušam uz tehničku izmenu lika iz dva razloga. Prvi sam već spomenuo Sudu i lako se to može rešiti tako što bi se od svedoka tražila nekakva isprava, neka vrsta identifikacije dok svedoči. A druga briga koju imam je principijelne prirode, a to je tvrdnja da on nije obavljao te funkcije koje tvrdi da je obavljao u svojoj izjavi. Možda je tačno da se kroz unakrsno ispitivanje neće moći pokriti sve ove stvari pravilno i ja smatram da optuženi ima pravo na to da svedok svedoči javno, kao što i optuženi ima pravo na mogućnost da se potencijalni svedoci pojave nakon svedočenja ovog svedoka, nakon što su ga prepoznali, pošto se njegovo ime možda neće pojaviti u javnosti ili neće biti poznato u javnosti. Tako da ako mu se dozvoli da svedoči uz tehničku izmenu lika, funkcija javnog suđenja neće biti ispunjena i to je moja glavna briga i ja želim da vas zamolim da ponovo razmislite o vašoj odluci o ovom pitanju. Takođe želim da podsetim Sud da je nalog o zaštiti svedoka u odnosu na ovog svedoka izdat 22. marta, kada je Veće razmatralo zaštitu za svedoke kao grupu, nije bilo pojedinačne pažnje za ovog svedoka. Rečeno je da će ovaj svedok biti nastanjen na novu adresu, i da će biti deo programa relokacije. Ne znamo da li je svedok insistirao na tome, ali čak i da jeste, pitanje je da li to što mi tražimo da on svedoči javno, bez tehničke izmene lika, da će to onda ugroziti taj program i njega dovesti u opasnost. Niko ne zna gde će on da se preseli. Prema tome, vrlo je neverovatno da će to što će se njegovo lice pojaviti u javnosti, bez zaštite lika, predstavljati nekakvu pretnju za njegov život i ugroziti relokaciju. I pored toga, mi smatramo da Sud može da zabrani novinarima ili bilo kome drugom da fotografiše svedoka

ili da skicira ovog svedoka, i onda bi to bilo drugačije. Tako da smatramo da tehnička izmena lika nije ovde prikladan način da se suočimo sa pitanjima koja je potegao optuženi. Jer to su ozbiljne stvari koje se ne mogu rešiti ako moramo da sa time radimo isključivo preko unakrsnog ispitivanja. Hvala.

SUDIJA MEJ: U redu, mi ćemo to razmotriti.

TUŽILAC NAJS: Ja ne znam da li Sud želi da ja još o ovome govorim, ali postoje odredbe za zaštitu svedoka. Ovo je svedok koji je između ostalog bio izložen mučenju zajedno sa svojom ženom, proteran je iz zemlje, boji se za svoj život od tada. Spreman je da svedoči, ali želi da mu se pruži nekakva mera zaštite. On je ipak imao dovoljno hrabrosti da svedoči. Naravno, on je poznat velikom broju ljudi. Kao što se može videti iz njegove izjave, on je bio partner u politici sa čovekom koji je trenutno u jednom ministarstvu srpske vlade. Znači, nema nikakvog rizika kod pretpostavke da će njegov lik vrlo brzo svima biti dostupan. I nemam više ništa da dodam.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Mi smo čuli dovoljno argumenata zasada.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Nećemo menjati naš nalog koji je donesen, pa smatramo da svedok treba da ima ovu zaštitnu meru u ovim okolnostima. Suđenje će biti javno i bilo kakva šteta za optuženog biće izgleda minimalna.

TUŽILAC NAJS: Molim vas da se spuste roletne da bi se svedok uveo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da li ja mogu nešto da dodam?

SUDIJA MEJ: Ne po ovom pitanju, gospodine Miloševiću, već smo naširoko razgovarali o tome.

TUŽILAC NAJS: Mislim da je Sud dobio spisak pojedinaca koji se navode u izjavi ovog svedoka i to je korisno, ali ima puno imena koja treba da se pamte. Daju se takođe i njihove funkcije, a ima i nekoliko prevoda koji su podeljeni. Ja smatram da će im to pomoći, da će pomoći i prevodiocima i imamo prevod tako da onda može da se dobije konzistentan prevod organa koji se spominju u izjavi.

SUDIJA MEJ: Izvolite, molim da svedok kaže svečanu izjavu.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, čisto tehnička stvar, da li treba da pređemo na javnu raspravu pre nego što svedok kaže svečanu izjavu?

SUDIJA MEJ: Da, da, u pravu ste. Molim svedoka da sedne, a onda ćemo preći na otvorenu sednicu. Molim svedoka da kaže svečanu izjavu. Može to da uradi sedeći. Sedite slobodno.

SVEDOK: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vaše puno ime.

SVEDOK – ODGOVOR: Ratomir Tanić.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Taniću, vi svedočite uz zaštitnu meru tehničke izmene lika zato što ćete se vi, kada za to dođe vreme, preseliti, nećete više živeti u svojoj kući i takođe ćete imati dodatne zaštitne mere tamo na novom, u vašem novom mestu boravka. Ali u svim drugim pojedinostima vaše svedočenje će biti potpuno javno. Da li to razumete?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Apsolutno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paus jedan. Koliko imate godina sada?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: 46.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi prvo bili poslovan čovek, a da li ste se onda uključili u politiku u Jugoslaviji kada se pojavila mogućnost višestranačke politike?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: To je tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste učestvovali u stvaranju Građanskog saveza?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da, ja sam bio jedan od osnivača Građanskog saveza Srbije, kasnije njegov potpredsednik.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste od početka učestvovali u stranci koja se zove Nova demokratija?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Ne, to je bilo, moje učešće u Novoj demokratiji je bilo od 1994. godine, 1995, kraj 1994. i početak 1995. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko je bio predsednik i kakav je bio vaš položaj u odnosu na predsednika?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Predsednik Nove demokratije bio je Dušan Mihajlović. Moj status je od početka bio, ja sam bio specijalni savetnik gospodina Mihajlovića, pre svega za međunarodne odnose, a nakon toga i za pitanje Kosova i određena ideološka doktrinarna pitanja. To je bio politički položaj, ne činovnički.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je ta stranka ušla u koaliciju sa strankom optuženog SPS kao i sa strankom ujedinjene levice JUL-om?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da, Nova demokratija je prihvatila poziv gospodina Miloševića za formiranje koalicione vlade, odnosno vlade narodnog jedinstva u doba kada je trebalo ojačati i pripremiti Dejtonski sporazum.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koje je to godine bilo i koliko je dugo preživela ta koalicija?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Po mom sećanju, to je bilo u periodu 1994–1995, zapravo 1994. godine, a koalicija je kasnije izašla

zajedno na izbore, savezne izbore 1996. godine pod imenom SPS, JUL, Nova demokratija – Slobodan Milošević i koalicija je efektivno trajala do kraja 1997. godine kada je Nova demokratija povukla to članstvo u toj koaliciji. Formalno nije raskinuta sve do novih izbora, ali suštinski je prestala da postoji krajem 1997. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U jednoj rečenici kažite nam zašto je vaša stranka napustila koaliciju?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Rukovodstvo naše stranke, a taj stav je potvrđen i na izvršnim organima naše stranke, imalo je ozbiljnih nesporedazuma sa Slobodanom Miloševićem vezanim za osnovne dogovore oko kojih je ta koalicija formirana. Reč je o tri problema. Jedan od ta tri problema bila je i konfliktna politika na Kosovu, umesto političkog rešenja koje je postojalo i bilo je već dovršeno do te mere da je moglo da garantuje rešenje kosovskog problema. Umesto toga, gospodin Milošević se odlučio za konfliktnu politiku i to je bio jedan od razloga zbog kojih smo mi napustili tu koaliciju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Taj istorijat ćemo razraditi kad za to dođe vreme. Kad je reč o vašem položaju, šta ste vi radili u smislu političke aktivnosti između 1995. i 1998. godine?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Pa između ovih aktivnosti sa međunarodnom zajednicom, kontakata sa međunarodnom zajednicom i ideoloških doktrinarnih aktivnosti bio sam angažovan u diskretnom političkom dijalogu sa liderima kosovskih Albanaca zajedno sa još nekoliko ljudi iz drugih partija vladajuće koalicije, u svrhu pripreme političkog sporazuma kojim bi se izbeglo dalje...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko vas je ovlastio za taj posao, za pregovaranje sa kosovskim Albancima?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Pregovaranje ili politički dijalog, kako bilo, autorizacija je bila iz tri izvora. Prvo od strane predsednika moje stranke, Dušana Mihajlovića, u njegovom kapacitetu predsednika jedne od tri vladajuće stranke. Druga autorizacija je bila od strane rukovodstva Službe državne bezbednosti, a treća

autorizacija je bila od strane samog gospodina Miloševića. Naravno, autorizacije su bile različitog nivoa, ali kristalno jasne u sva tri slučaja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko je u to vreme bio na čelu Službe državne bezbednosti?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Gospodin Jovica Stanišić.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada je reč o vašoj aktivnosti tokom tog vremena, da li ste vi i kasnije, 1999. godine obavljali otprilike sličan posao? Vrlo kratko, molim vas, u nekoliko rečenica.

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da, da. Na osnovu naknadne želje Službe državne bezbednosti i pod specifičnim okolnostima, vezano je za rat sa NATO-paktom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A u čije ime ste vi radili tada 1999. godine?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Pre svega ja sam uvek radio prvo u ime svoje partije. Međutim, mi smo s obzirom na naše članstvo u vladajućoj koaliciji, s obzirom na to da stvari još nisu bile raščišćene oko toga ko je u pravu, ko nije u pravu, ovaj, delovao sam naravno i u skladu sa interesima koje je definisala Služba državne bezbednosti i koji su se odnosili na vitalne interese Srbije i Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jer 1999. godine koalicija više nije postojala. Znači, pregovori koje ste tada obavljali bili su drukčiji. Ko je tada vas ovlastio da pregovarate? Da li je to bila samo Služba bezbednosti ili još i neko drugi?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: To je bila Služba državne bezbednosti, rukovodstvo Službe bezbednosti. Međutim, to se odigravalo u ratnim vremenima kada je vrhovni komandant bio gospodin Slobodan Milošević, nijedna takva autorizacija nije mogla biti data ili bez njegove saglasnosti ili bez njegovog tolerisanja takve aktivnosti. Nije bilo mogućnosti u ratnim okolnostima da Služba državne bezbednosti autorizuje po svojoj volji bilo koga za bilo šta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Taj deo vašeg života je nešto o čemu ćemo malo kasnije govoriti. Međutim, pre nego što pređemo na detalje recite nam sledeće: da li vas je rad za Službu državne bezbednosti doveo u kontakt sa obaveštajnim službama drugih zemalja? Da ili ne?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete li, molim vas, navesti zemlje sa čijim obaveštajnim službama ste bili u kontaktu?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Engleska, Italija, Rusija. Reč je o radnim kontaktima, a ne o radu za bilo koga, nego o radnim kontaktima vezanim za obaveštajne aspekte političkih problema.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada je reč o prvom periodu vašeg rada od 1995. godine nadalje, da li je to što ste stupili u kontakt sa tim obaveštajnim službama bilo poznato i onima za koje ste vi radili u Državnoj bezbednosti?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Apsolutno je bilo poznato. Samo bih želeo da ispravim reč radili, u pitanju je bila saradnja u analitičkim poslovima, a ne rad u klasičnom smislu te reči o nekom angažmanu za jednostrane usluge takvog tipa. Inače, apsolutno su bili poznati kontakti svima, upravo zato što je bilo reči o legalnim političkim pitanjima i o razmeni informacija, znači o delatnosti koja je zakonski legitimna.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači, koliko je vama poznato, da li je vaš rad i to uspostavljanje kontakata bilo poznato i optuženom ili ne?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Apsolutno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A sada da pređemo na detalje. Kada je reč o obaveštajnoj službi Ujedinjenog Kraljevstva, odnosno Engleske kao što ste vi to rekli, kada ste prvi put stupili u kontakt sa njima?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: To je period pripreme Dejtonskog sporazuma, znači 1993. godina pa nadalje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači, sada dolazimo do vašeg prvog perioda. Recite, koliko dugo ste nastavili vaše kontakte sa obavешtajnom službom Ujedinjenog Kraljevstva?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Pa, oni su dalje nastavljani bez ikakvog prekida.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Do koje godine?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Do 1999, kraja 1999. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tokom vaših kontakata sa obavешtajnom službom Ujedinjenog Kraljevstva, da li ste od njih dobili neku finansijsku pomoć?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Za pet ili šest godina ne, a u 1999. godini u vezi jedne studije vezane za žrtve kosovskog sukoba i vezane za moju knjigu koju sam planirao o Kosovu, dobio sam izvesnu manju sumu za pokriće fizičkih troškova istraživanja, odnosno za podelu fizičkih troškova istraživanja, pošto sam nešto i svojih para u to uložio, novca.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moram vas ovde na trenutak zaustaviti. U prevodu stoji 1990.

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da, to je greška.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Šta ste želeli da kažete?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: 1999.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Kažete da su vam dali izvesnu finansijsku pomoć u vezi sa knjigom. Koliko je to tačno bilo novca? Samo da završite?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Grubo rečeno oko 5.000 sadašnjih eura vezano za deo troškova koje nosi takvo istraživanje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobili ste takođe i neke pare za životne troškove u jednom trenutku od obavешtajne službe Ujedinjenog Kraljevstva?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da, ali nakon što sam morao da napustim Beograd, nakon napada na moju suprugu i mene u

potpuno neobičnim okolnostima morao sam napustiti, izuzetnim okolnostima morao sam napustiti zemlju i onda sam dobio jedno-kratnu pomoć.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Otprilike, bez obzira na valutu, koliko je to bilo para?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Oko dve, tri hiljade sadašnjih eura.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, da zaokružimo ovu temu. Jeste li dobili bilo kakvu drugu pomoć od bilo koje druge zemlje sa kojom ste bili u kontaktu bilo u vidu novca ili u vidu drugih vrsta pomoći, na primer smeštaja?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Ne, u doba dok smo obavljali, da kažem, određene političke ili poslove ili obaveštajne istraživanja. Dobio sam pomoć od mađarskog Ministarstva štampe nakon mog napuštanja zemlje, za jedno kratko vreme olakšice oko stana, ali tada sam već bio privatno lice.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ćete govoriti o stvarima koje su zasnovane prvo na vašem ličnom iskustvu u vezi pregovora, zar ne?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I drugo, na kom nivou i koliko često ste imali kontakte sa Državnom bezbednosti, SDB Srbije?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Oni su bili veoma česti, otprilike u razmaku od dva do tri sastanka nedeljno do jednog-dva sastanka mesečno, zavisno od toga da li su bila krizna vremena ili ne, a pošto je bila u pitanju analitička delatnost, onda su oni bili radnog karaktera i normalno su zavisili od toga kakvo je stanje u zemlji, da li je neka veća kriza ili manja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na kom nivou, sa kojom osobom konkretno u SDB-u biste vi normalno održavali kontakte?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Rukovodeći nivo SDB-a Srbije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko konkretno?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Pa, ukoliko se Sud slaže, ja bih ipak to izneo na nekoj vrsti zatvorene sednice, da eventualno dotične osobe ne bi trpele posledice onoga što može da im se neosnovano prebaci na teret.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne bih želeo da u ovom trenutku idem na privatnu sednicu. Vratiću se na to kasnije, ukoliko budemo ponovo imali zahtev za privatnu sednicu. Jeste li imali kontakte sa optuženim?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jedan, više od jednog?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Više od jednog.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Recite nam koliko često i u kakvim okolnostima ste imali direktni kontakt sa optuženim?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Više od jednom, ali ne previše često jer ja nisam bio lični prijatelj ili blizak saradnik optuženog. Znači, kontakti su bili više od jednom, između pet i sedam puta, koliko mogu da se setim za to vreme, ali u radnim prilikama, ili u prilici na nekom prijemu i tako nešto.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada smo na paragrafima sedam do 13, ali još ću se vratiti na neke ranije stvari ali prvo da završimo ovo. I gde ste imali te sastanke?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Jedna vrsta sastanka bili su godišnji sastanci naše stranke sa Miloševićem kao šefom koalicije. To je sasvim uobičajena praksa. Oni su se održavali u predsedništvu Srbije, uvek je bila prisutna delegacija moje stranke i Milošević. To je bilo dva ili tri puta, u dva ili tri navrata na prijemima, pre svega u JUL-u, pošto gospodin Milošević nije baš često išao na prijeme, ali jeste posećivao redovno prijeme stranke JUL. Uobičajena je tehnika da se svaki prijem iskoristi za isto, kao neka razmena mišljenja između svih. I treća okolnost su ovi državni praznici kao što je 29. novembar i tako dalje, opet neka vrsta radno-svečanih prijema. Želim da specifikiram oko prijema. Oni su uvek imali karakter, malo slavljenički, to je uobičajena tehnika svugde u svetu.

SUDIJA MEJ: Da li je ovo možda pogodan trenutak za pauzu?

TUŽILAC NAJS: Svakako.

SUDIJA MEJ: U redu. Idemo sada na pauzu. Gospodine Taniću, molim vas da imate na umu da tokom ove pauze i eventualnih sledećih prekida u vašem svedočenju ni sa kim ne smete da razgovarate o vašem svedočenju sve dok se ono ne privede kraju i nemojte dozvoliti da vam bilo ko nešto kaže o vašem svedočenju. To se odnosi i na pripadnike Tužilaštva. Pauza od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Taniću, idemo sada na formiranje koalicije i njenu svrhu. Koliko se vi sećate, koje godine je došlo do formiranja koalicije?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Tokom 1994. Naravno, koalicija nije formirana preko noći nego u jednom procesu pregovora i dogovora. Tada je i zvanična politika Srbije i Jugoslavije učestvovala u pripremi Dejtonskog mira kojim će se okončati ratno dejstvo u Bosni. Gospodin Milošević je u više navrata i otvoreno i u privatnim razgovorima izjavio da sada idemo na, da sada Srbija ide u jednu potpuno drugu politiku u odnosu na prethodnu, da je njegova želja da stvori jednu mirovnu koaliciju u Srbiji koja će podržati Dejtonski mirovni sporazum i da su to motivi zbog kojih nudi učešće u koalicionoj vladi Srbije strankama iz DEPOS-a tadašnjeg.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, dobro. Morate mi dopustiti da vas vodim do izvesnog nivoa kako bismo vaše svedočenje obavili koncizno. Da li je u bilo kom trenutku prilikom formiranja koalicije optuženi rekao bilo šta o budućnosti Kosova onima koji su učestvovali u stvaranju koalicije, ili je to bilo samo oko Dejtona?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: U stvaranju koalicije jedno od pitanja bilo je i kosovsko pitanje s razlogom što je Beograd želeo da

izbegne, zvanični Beograd želeo da izbegne da kosovsko pitanje bude na dnevnom redu Dejtonskog sporazuma. U zamenu za to Milošević je rekao da, u više navrata njegovi saradnici, da ćemo mi sami u Srbiji kao vladajuća koalicija ući u pregovore sa Albancima da bismo politički rešili kosovski problem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jeste li ga ikada lično čuli da on to kaže ili vam je to neko rekao?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Jednom sam ga čuo lično, u dva navrata mi je rekao predsednik moje stranke gospodin Mihajlović, u jedno pet-šest isto preko rukovodstva Državne bezbednosti, to je neosporno. Jednom je to rekao ne meni nego na sastanku kome sam ja prisustvovao, da budem precizan.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je bilo šta rečeno o njegovoj spremnosti da pregovara direktno sa Ibrahimom Rugovom (Ibrahim Rugova)?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da, apsolutno. On je pokazivao takvu volju i to mi je poznato i lično od njega u jednoj prilici, ali i od svih drugih relevantnih faktora, domaćih i međunarodnih, koji su dolazili u kontakt i sa njim i sa mnom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prelazimo sada na period vaših pregovora. Vaše ovlašćenje za pregovore došlo je direktno od koga?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Ja sam rekao pregovori ili politički dijalog, kako kad. Nekad je to imalo karakter pregovora, nekad političkog dijaloga, reč je o periodu od tri godine. Moja ovlašćenja, tri ili četiri godine, moja ovlašćenja su poticala od predsednika moje stranke Dušana Mihajlovića, od rukovodstva Službe državne bezbednosti i u jednoj prilici su autorizovane i od samog gospodina Miloševića zajedno sa platformom na kojoj će se vršiti...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Molim vas da se tu zaustavite. Znači, ovlašćenje direktno od optuženog. Kada i kako? Vrlo kratko.

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Leto 1995. godine, radni sastanak delegacije Nove demokratije sa gospodinom Miloševićem u zgradi Predsedništva Srbije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 14. Odgovorite samo sa da ili ne. Jeste li na bilo koji način bili uključeni u sporazum o kojem smo već nešto čuli u vezi sa obrazovanjem?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakvu ste vi ulogu igrali u tome?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: U pripremi tog sastanka. Sporazuma, izvinjavam se. Pre svega sa monsinjorom Vincencom Paljom (Vincenzo Paglia), ali i sa drugim saradnicima Miloševića koji su takođe učestvovali u pregovorima. Naša stranka je bila praktički, odnosno gospodin Mihajlović i ja bili smo duhovni oci tog sporazuma i u rešavanju kosovskog problema i sporazuma o školstvu što je bio jedan korak u pregovorima i pripremanama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Još jedna ideja koja je spominjana u to vreme, model Južnog Tirola. Možete li nam reći kako je došlo do toga da se o tome govori, ko je o tome govorio i tako dalje i o čemu se zapravo tu uopšte radi?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Model Južnog Tirola izradio je Institut za međunarodnu politiku, odnosno direktor Instituta za međunarodnu politiku Predrag Simić, Institut za međunarodnu politiku i ekonomiju i filijala Ministarstva inostranih poslova, dakle, poluzvanična institucija. Gospodin Simić je u svojstvu eksperta zagovarao ideju da se model kako je rešena autonomija u Južnom Tirolu primeni kao rešenje za kosovsko pitanje. Ona je bila vrlo visoko u opticaju, ta ideja, kao jedno od poželjnih rešenja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jeste li vi bili privrženik te ideje, da li je tu ideju preuzeo i neko bliži optuženom?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Ja lično nisam baš tolika pristalica te ideje, nisam bio siguran da ona može da funkcioniše. Međutim, poznato mi je da je ideja o autonomiji Južnog Tirola bila neko vreme sastavni deo zvanične politike pre svega kod gospodina Ratka Mladića koji je tu ideju zastupao, to znam od gospodina Ratka Markovića, a naša platforma je bila nešto malo drugačija, ne u direktnom kontrastu sa autonomijom Južnog Tirola.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U transkriptu stoji „Marković“, pogrešno registrovano kao „ Mladić“, a trebalo bi biti?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Ratko Marković.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I on je bio zamenik premijera Srbije u to vreme?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Jeste, jedan od učesnika u srpsko-albanskom dijalogu kao i Dojčilo Maslovarić, kao i ja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U tom dijalogu, ko je bio glavni pregovarač po vašem shvatanju i koja je bila vaša uloga ukoliko vi niste bili glavni pregovarač?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: U formalnom smislu glavni pregovarač je bio gospodin Slobodan Milošević. Pošto je on uzimao s vremena na vreme učešće u tom dijalogu, vrlo retko, ali obično kada je bila pripremljena platforma. Međutim, na radnom nivou kao glavni pregovarač funkcionisao je gospodin Ratko Marković u formalno-pravnom smislu. Ja lično i predsednik moje partije Dušan Mihajlović bili smo na neki način u suštinskom smislu ono što se na engleskom zove drajving fors, ne znam tačan izraz, ne mogu da nađem lako pravi srpski prevod za to, ali predsednik moje stranke i ja smo taj politički dijalog sa Albancima gurali najviše u suštinskom smislu. U formalno-pravnom to je bio Ratko Marković.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Od samog početka vašeg sastanka 1995. godine, da li je postojao plan za fazni pristup pregovorima?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da, taj plan je sadržan u našoj platformi koju smo predstavili gospodinu Miloševiću i koju je on odobrio, u principu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete li da nam kažete koje su to bile faze, a onda ćemo pogledati dokument gde se sve to nalazi? Prva faza?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da, to su bile tri faze. To je takozvani plan korak po korak. Prva faza je jedan kompleks mera za

uspostavljanje i jačanje poverenja na Kosovu kojim će se spustiti postojeće tenzije na Kosovu. To su sporazum o školstvu, o zdravstvu, o medijima, o sportu i na kraju krajeva određeni bezbednosni aranžmani koji će sniziti fizički nivo tenzija na Kosovu. To je bila prva faza, znači mere za uspostavljanje i jačanje poverenja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A druga faza?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Druga faza bila je prelazno političko rešenje za Kosovo na kom implementacija prve faze predstavlja prelazno političko rešenje za Kosovo, kojim bi se polako počela ostvarivati reintegracija kosovskih Albanaca u politički život Srbije i Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A treća faza?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Treća faza je bila status Kosova nakon ove prve dve faze i taj fazni pristup je bio takođe i stav Evropske unije i Kontakt grupe identičan.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I kada se vaša stranka dogovorila o tom faznom pristupu, i kada je to prezentirano optuženom, da li je on postavio bilo kakva ograničenja na rešenja problema sa kosovskim Albancima? Da li je imao neke preuslove?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Samo jedan. U principu se složio sa tim. Takođe u razgovorima sa stranim predstavnicima se složio sa identičnim pristupom, ali je imao jedan ograničavajući faktor koji je sasvim razumljiv, to je da definitivno rešenje statusa Kosova ne stvori uslove za secesiju Kosova od Srbije i Jugoslavije. Naglašavam „secesiju“. Za ostale stvari, po njegovim rečima, direktno je rekao „o svemu ostalom se možemo dogovarati“. Mislim sa Albancima, a ne sa nama iz Nove demokratije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas da pogledate dokazni predmet. Original je ovde. Možemo da vidimo šta je to. Hvala.

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da li mogu da dopunim samo prethodnu rečenicu? Izvinjavam se, malo mi je popustila koncentracija.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, da, izvolite ako želite da kažete nešto da završite odgovor.

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Samo da kompletiram da nije bio preduslov nego želja gospodina Miloševića već to da iz međunarodne zajednice budu prisutne takozvane NGO, nevladine organizacije u pregovorima, a ne zvanične strukture međunarodne zajednice da se ne bi stvorio utisak kao da Beograd radi nešto po diktatu, ali to nije bio striktan preduslov, nego na neki način više jedno uputstvo.

TUŽILAC NAJS: Ako pogledamo sada dokazni predmet, molim broj za dokazni predmet.

sekretar: Časni Sude, ovo će biti dokazni predmet Tužilaštva broj 146.

TUŽILAC NAJS: U redu, možete da vidite taj dokument i možete li ga dati svedoku i staviti ga na grafoskop?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja se protivim uvrščavanju ovog materijala. Ovo nema nikakvu težinu nikakvog dokaznog predmeta kao što uostalom ova osoba koju ja ne poznajem govori sve do sada neistine. Ovo nije nikakav dokazni predmet o nekakvoj platformi. Ovo su neka istraživanja budućnosti Kosova, kosovskih Albanaca i Srba u dijalogu, projekat...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, dajte da čujemo svedočenje o tome. Ako se ispostavi da je dokument bez ikakve vrednosti, mi ćemo ga odbaciti, ali dajte da prvo čujemo svedočenje o tome. Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Molim vas da pogledate ovaj dokument. To je jedan pamflet, knjižica i naslov je „Razmatranje budućnosti za Kosovo, kosovski Albanci i Srbi u dijalogu“. Dokument je na grafoskopu. Optuženi je izneo neke primedbe o vama, ali molim vas da pogledamo sada predzadnju stranu, to jest stranu 66.

SUDIJA ROBINSON: Ja bih počeo od 68.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A vidim da ste onda dobili samo jedan izvod, časni Sude. Ja se izvinjavam i molim vas da pogledate onda na ovu stranu originala. U knjizi se vidi jedna zbirka članaka i ovde vidimo jedan na strani 66, „Ishod razgovora sa Ratomirom Tanićem, Beograd i Zimberi (Zymberi)“. Koji Ratomir Tanić se ovde spominje? Molim vas da pogledate članak.

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Sudeći po članku, mislim da sam to ja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada pređimo na stranu 68. Knjižica ova ima datum avgust 1997. godien, ali onoliko koliko može da nam pomogne u vezi 1995. Gledamo unazad, ako odemo na stranu 69, na članak čiji je naslov „Projekat za rešenje srpsko-albanskog pitanja na Kosovu i Metohiji“, na strani 69 se kaže da: „Predstavnici Srbije i etnički Albanci sa Kosova, kao i svi predstavnici koji učestvuju u rešenju ovog pitanja, odlučuju se za jedan postepeni fazni pristup rešenju srpsko-albanskog spora na Kosovu i Metohiji, to jest za političko rešenje poštujući formulu korak po korak.“ Onda je tu prva rečenica i tu se ukratko navode te tri faze: izgradnja poverenja, osnovni politički sporazum i status Kosova, što ste vi već opisali. Da li ovaj članak koji je objavljen 1997. godine odražava sporazum ili plan o kome ste nam vi pričali?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Apsolutno on odražava duh i dijalog, a za sve što postoje sumnje, ja mogu navesti dodatna dva ili tri nezavisna izvora da je zaista tako kako ja govorim. Članak odražava ukupan duh tih pregovora koji je gospodinu Miloševiću bio poznat.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Nastavimo. U ime Vlade Republike Srbije i pored Ratka Markovića, da li su i drugi učestvovali u ovim pregovorima i ako jesu, možete li da nam date bar neka imena osoba koje su učestvovale?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: U tim pregovorima, odnosno u političkom dijalogu, kako kad je bio karakter razgovora, učestvovali su i drugi ljudi, ali ne mogu vam dati imena.

li su samo predstavnici vladajuće koalicije SPS, JUL i Nove demokratije. U tom smislu svaki predstavnik Nove demokratije bio je obavezan da zastupa usaglašene stavove koalicije, a ne svoje lične. Pored mene i Ratka Markovića, predsednik moje stranke takođe je učestvovao u tome kao i Dojčilo Maslovarić, član rukovodstva JUL-a i budući ambasador, u ono doba, budući ambasador Jugoslavije u Vatikanu. Učestvovao je Ratomir Vico, član rukovodstva SPS-a, u dva navrata Goran Perčević, učestvovali su ambasadori zemalja Kontakt grupe i albanski predstavnici, ali dobro, to sad govorimo samo o srpskoj strani, ako sam shvatio. Oni nisu učestvovali u svim sastancima svako od njih, nego uopšte u celokupnom procesu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Taniću, zamoliću vas da dajete kraće odgovore tako da smanjimo ukupno vreme vašeg svedočenja. Ko je bio glavni predstavnik kosovskih Albanaca sa kojim ste vi bili u vezi, po imenu?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Pokojni Fehmi Agani (Fehmi Agani).

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste spomenuli takođe monsinjora Palju.

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da. Ali govorimo o kosovskim Albancima?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, ali ja idem dalje. Već ste spomenuli monsinjora Palju koji je bio u Vatikanu. Koliko je bilo sastanaka u okviru ovog dijaloga, otprilike?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Gospodin Palja sasvim precizno je predstavljao svetog oca Jovana Pavla Drugog kao njegov lični izaslanik.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Što se tiče mojih razgovora, minimum desetak puta razgovarao sam sa monsinjorom Paljom na različitim lokacijama, a sa gospodinom Aganijem minimum 30 do 50 puta, ne mogu se tačno podsetiti, za tri-četiri godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je državna bezbednost, SDB podržavala to što ste vi radili ili ne?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Ona je podržavala celokupan proces političkog dijaloga kojim bi se izbegao rat na Kosovu, a pre svega ovaj kurs koji smo zastupali mi i znajući da je to i zvaničan kurs koji je u ono doba odobravao gospodin Milošević.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li su neke druge zemlje učestvovala u ovim pregovorima? Odgovorite sa da ili ne. Ako je da, onda kažite koje su to zemlje.

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da. Da, da, učestvovala su zemlje Kontakt grupe. Da li treba da imenujem sve zemlje, članice Kontakt grupe? Sjedinjene Američke Države, Engleska, Francuska, Nemačka, Rusija, i kasnije se Italija pridružila na sastanku u Firenci.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li su učestvovala i nevladine organizacije?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Na kraju je učešće uzela veoma aktivno Bertelsmanova (Bertelsmann) fondacija čiji dokument se ovde i predstavlja, zato se i pominje. Ona je delovala veoma jasno u ime nemačke i francuske vlade, i to je bilo u skladu sa zahtevom gospodina Miloševića da ne budu zvanične strukture umešane u dijalog nego NGO grupe. Takođe i gospodina Palju možete shvatiti kao neku vrstu NGO grupe, jer je on bio i verski starešina jednog manastira tako da...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li se o tim pregovorima povremeno pisalo i u novinama?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Kako da ne. Pisalo se redovno.

TUŽILAC NAJS: Imam ovde jednu malu zbirku članaka iz novina i ono što želim jeste da stavim jedan od njih na grafoskop i objasniću zašto, a onda ću da kompletiram tu zbirku sutra. Mi imamo ovde redigovane verzije i prevoda i originala na taj način što je iz njih izbrisano ime svedoka, a pošto svedok sada svedoči javno, a dovedeno je u pitanje od strane optuženog da on ima ikakve veze

sa svim ovim događajima, onda nam je bitno da se pojavi njegovo ime onako kako je to objavljeno u tim novinskim člancima. Tako da ako možemo samo da se pozabavimo ovim pitanjima redosledom ja ću da vam predočim jedan dokazni predmet, a onda ću sutra dobiti neredigovane verzije. Molim da im se sada da broj, a ja ću sutra onda da upotpunim ovaj dokazni predmet sa drugim člancima iz novina i onda bi bilo dobro da svi imaju isti broj. To će biti dokazni predmet broj?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva 147.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Želim sada da predam dokazni predmet, u stvari jedan od tih članaka. Molim da se on stavi na grafskop. Članak koji mi sada gledamo je neredigovana verzija, to se pojavilo u novinama. Mislim da se radi o novinama „Politika“. Da li je to tako?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da, to je „Politika“, zvanični list Vlade Srbije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Naslov je „Kako do rešenja na Kosmetu?“. Možda je smešno da vas to pitam, ali molim vas da pročitate podnaslov, a to će nam onda prevodioci prevesti. Molim vas da nam pročitate podnaslov.

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: „Rasprava o tri moguća scenarija: kriza u Albaniji delovaće u pravcu umerenijih zahteva Albanaca sa Kosova, smatra Ratomir Tanić, učesnik ovog skupa“. To je podnaslov.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Taniću, čuli ste zahtev da govorite sporije. To su vas zamolili prevodioci.

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Ne, nisam čuo. Poštovaću ga ubuduće. Izvinjavam se.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ratomir Tanić, koji se pominje u ovom novinskom članku i u drugim člancima koje ćemo uvesti sutra, da li ste to vi ili je neko drugi sa istim imenom?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da, to sam ja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Ja ću taj dokazni predmet da kompletiram sutra. Ukratko samo da pređemo na pasus 34 a onda ćemo se vratiti na 29. Kad ste počeli taj dijalog, da li ste verovali da je optuženi iskren u tome što radi? Odgovorite molim vas sa da ili ne.

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste verovali da je on iskreno želeo da se obnovi autonomija Kosova?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Eksplicitne njegove reči su bile da ćemo uraditi sve da se spreči rat na Kosovu, da autonomija Kosova nije problem, da je problem samo eventualna secesija. Ja nemam razloga da ne verujem u ono što sam čuo i od njega i od njegovih najbližih saradnika u više navrata, u ono doba naravno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da pređemo sada sasvim brzo kroz uspehe ili dostignuća ovog procesa dijaloga. Da li je došlo do sastanka na grčkom ostrvu Halki gde je došlo do simulacije pregovora između strana o tom problemu?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Došlo je, da. To je bio nastavak sastanka sa Rodosa. I o oba sastanka izveštena je javnost.

TUŽILAC NAJS: Želim da uvedem sledeći dokazni predmet koji se bavi time.

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva 148.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste učestvovali lično na ovom sastanku, gospodine Taniću, da ili ne?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da, učestvovao sam lično.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Imam ovde jedan dokument sa zaglavljem „Bertelsman naučna fondacija“, ja mislim da je to jedna od tih nevladinih organizacija koje ste spomenuli i naslov dokumenta je „Zajedničke preporuke za sukob na Kosovu“, sa datumom iz 1997. godine. Molim vas da to pogledate. Da li se tu iznosi, ja neću detaljno da prolazim kroz to, na raspolaganju je, strane se

mogu pozvati na to, ali da li se tu iznosi potreba za zajedničkim dijalogom, na strani jedan, pasus jedan? U pasusu dva se navodi potreba za hitnom akcijom, u trećem se rezimiraju preporuke ili premise na osnovu, na kojima se baziraju preporuke. Takođe ima pismo o namerama koje se nalazi na drugoj strani, a onda se iznose „mere za izgradnju poverenja i praktična unapređenja i poboljšanja“ na drugoj i trećoj strani i tako dalje. Da li je to dokument koji je načinjen na osnovu ili proistekao iz tog sastanka na Halkiju? Da li je to tačno?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da, da. Jeste.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Kao posledica tog sastanka ili kao rezultat tog sastanka da li je došlo do drugih sastanaka, naročito u Nemačkoj ili nemačkoj ambasadi u Beogradu?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Na osnovu preporuka ove NGO došlo je do dve vrste aktivnosti sastanaka. Jedna vrsta je međunarodna aktivnost u smislu da su nemačka i francuska diplomatija usvojile ove preporuke i zajednički ih branile kod Evropske unije, a druga vrsta su radni sastanci koji su se odvijali u Beogradu. Na nekima sam i ja učestvovao. Jedan od njih je bio u nemačkoj ambasadi. Radnih sastanaka, ne prijema.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, da. Da li je Ratko Marković prisustvovao tom sastanku?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da, apsolutno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je on izneo ikakvo mišljenje Vlade, stranke SPS ili bilo koga drugog u vezi ovog predloga?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: U vezi ovog predloga on je izrazio principijelnu saglasnost u prisustvu francuskog i nemačkog ambasadora, principijelnu saglasnost sa duhom sporazuma, izričito rekavši da je taj duh sporazuma već dve-tri godine prisutan tu. Jedina njegova primedba je kao, shodno onoj primedbi koju je gospodin Milošević rekao na početku, da se ojača da to ne bude na neki način međukorak ka secesiji i tada je već i problem albanskog terorizma postojao, tako da su te dve primedbe bile gospodina

Markovića, ali na sam duh sporazuma, on je to podržao. Kasnije, ako mogu da dopunim, relevantno je za ovu informaciju, kasnije je nemački ministar spoljnih poslova Klaus Kinkel (Klaus Kinkel) i mislim da je bio prisutan i gospodin Vedrin (Vedrine) došli su sa predstavnicima ove naučne institucije Bertelsman fondacije i imali su sastanak sa Miloševićem i razgovarano je o ovoj temi, tako da apsolutno ona pokazuje duh tih pregovora koji su se vodili. Zbog toga je i dato ovde.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Uprkos tim zajedničkim preporukama da li je došlo do jednog govora u junu 1997. godine, ako se sećate toga, govora optuženog? I ako ga se sećate, molim vas da nam onda nešto o tome kažete. To je pasus 36.

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Koliko mogu da se setim, optuženi gospodin Milošević je nakon što su te pripreme radnje u tom političkom dijalogu bile praktički gotove, da se moglo krenuti u neki ozbiljan politički sporazum između njega i gospodina Rugove, nakon toga se naglo povukao. Meni je poznato da se povukao i u unutrašnjim krugovima. Koliko se sećam, održao je jedan govor u Prištini (Prishtine). Međutim, smisao nezavisno od govora u Prištini bilo je to da sada više nema govora ni o kakvom povratku albanske autonomije, ni najsitnije ni najmanje, nego da ovaj prvo ide, da se prvo ide na rešavanje drugih pitanja. To je novi momenat bio, zato što je uvek povratak autonomije figurirao kao samorazumljiva činjenica.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da objasnimo vaš razgovor. Vi ste rekli da je on to rekao nezavisno od govora u Prištini. Ali, možete li da nam kažete šta je rekao u samom govoru? Možete li da nam pomognete u vezi toga?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Pa ja se više sećam onog povlačenja u unutrašnjem krugu srpske vlasti nego govora, ali smisao je isti da Kosovo ostaje integralni deo Srbije, to znači da nema nikakve autonomije, da ostaje integralni deo Srbije, da više nema međunarodnih predstavnika u pregovorima, a do ovog povlačenja međunarodni predstavnici su bili prisutni, pre svega monsijor Palja, i učestvovali su u sklapanju Sporazuma o školstvu.

TUŽILAC NAJS: Gospodine Taniću, molimo vas da usporite.

SVEDOK TANIĆ: Izvinjavam se.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nisam sasvim siguran, ali mislim da na osnovu brzine prevoda zahvaliće vam se prevodioci ako budete govorili sporije. Moja brzina u stvari treba da vas vodi u brzini vašeg odgovora.

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da li treba da ponovim odgovor sporije?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nastavićemo. Da li ste imali ikakvih kontakata sa optuženim tokom tih godina i da li se bilo koji od tih kontakata dotakao pitanja da li je bilo diskriminacije protiv kosovskih Albanaca? To je pasus 38.

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Jedan kontakt koji sam imao sa njim, sa gospodinom Miloševićem, odnosi se na leto, na jul mesec 1997. godine u prilici kad, na prijemu JUL-a. Pre toga nisam imao, između 1995. godine i autorizacije platforme, do tada 1997. nije ih bilo više. Bio je još jedan kontakt, ali se nije razgovaralo detaljno o Kosovu. Budući da sam već imao informacije o reteriranju tada sam upitao, iskoristio sam priliku da upitam gospodina Miloševića zbog čega se ne ide u taj politički sporazum kada je sve otprilike završeno u skladu sa onim što je on od 1995. govorio, ne samo nama u Novoj demokratiji, nego i drugim članovima srpske vladajuće koalicije i međunarodnim posrednicima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Molim vas da zadržite brzinu vašeg govora na ovom sporom nivou koji odgovara prevodiocima i da nam kažete da li se sećate šta je optuženi rekao na tom prijemu u julu 1997. godine?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Prvo, sa gospodinom Miloševićem je bilo vrlo teško smisljeno razgovarati oko kosovskog pitanja u to doba. Njegov odgovor je bio nesumnjiv u ljutini, ali je reflektovao poziciju koju sam ja već odavno čuo, a to je bila, jednostavno je rekao da ćemo mi pokazati, da će on pokazati da Albanaca ima

manje od jednog miliona, odnosno manje od 10% i da stoga ne mogu imati autonomiju takvog obima kao konstitutivni narod. Sada je najedanputa to bio problem, broj Albanaca.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi kažete da ste to čuli pre mnogo vremena. Recite nam gde je to tačno bilo. Da li je to bilo nešto što vam je bilo novost, ili je to bio koncept koji se tada spominjao svuda, ta činjenica, odnosno tvrdnja da njih ima manje od milion, odnosno manje od 10%?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Ja to ipak moram opširnije pojasniti, potrudicu se da budem koncizan koliko god mogu. Ta se tvrdnja o broju Albanaca nije uopšte spominjala do vremena do kada otprilike u proleće 1997. godine kroz razne kontakte, pa i ove u kojima sam ja učestvovao, nije bila dovršena priprema jednog prilično povoljnog političkog sporazuma za Kosovo, u svakom slučaju dovoljnog da se izbegne rat. Kada je ta priprema bila dovršena i kada se gospodin Milošević suočio s činjenicom da međunarodna zajednica podržava duh tog sporazuma, najedanput su počele da stižu primedbe vezane za broj Albanaca, ne samo od njega nego i od njegovih saradnika. Ja sam konkretno preko rukovodstva Službe državne bezbednosti to primio, takođe preko naše parlamentarne grupe u parlamentu Srbije, i najedanput je počelo da se govori da ima Albanaca mnogo manje od jednog miliona, mnogo manje od 10% i da najedanput oni zbog toga ne mogu da imaju široku autonomiju kao konstitutivni narod. Otprilike nešto slično sam onda na kraju krajeva mogao da čujem i od samog gospodina Miloševića u jednoj verbalnoj ljutnji, ne na nekom zvaničnom sastanku gde je on izlagao neki plan, ali je to bilo potpuno kompatibilno sa onim što sam čuo ranije. Naravno, treba da podsetim da Albanaca je bilo minimum milion i 200.000, a eventualno i milion i po na Kosovu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Rekli ste nam, dakle, šta je optuženi rekao o broju Albanaca. Da li se možete setiti da li je na tom sastanku rečeno još nešto o budućnosti Kosova, o poteškoćama i drugim temama? Šta je trebalo da se dogodi?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Gospodin Milošević je najedanputa kao i njegovi najbliži saradnici počeo da povezuje broj Albanaca sa terorizmom i sa podrškom terorističkim aktivnostima, i na kraju se došlo i do definicije koja je ponovljena i od strane samog Miloševića, barem prema mom najboljem sećanju u odnosu na taj prijem, da srpske vlasti treba prvo da jednostavno svedu broj Albanaca na realnu meru, da se obračunaju sa terorizmom pa da se onda vidi šta će onda biti tek sa političkim pregovorima. To je sve što vam sada mogu reći.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Šta je rečeno kako će se ti brojevi smanjiti?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Ništa nije precizno rečeno, ali postoji samo jedan način da se smanji broj stanovnika matične države, broj jedne populacije sa milion i 200.000 na ispod miliona, ispod 10%, to znači negde oko 800.000, postoji jedan način da se to uradi, a to je etničko čišćenje. To nije nikakva spekulativna teza, ne postoji drugi način da se to uradi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ranije ste govorili o tome kako je sporazum, jedan sporazum bio dovoljan da se smanji mogućnost izbijanja rata. Da li je optuženi, ili neko drugi blizak njemu, rekao bilo šta na tom sastanku ili otprilike u to vreme u vezi sa mogućnošću izbijanja rata?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Minimalna korekcija. To nije jedan sporazum, to je bio čitav pregovarački proces koji je trajao tri godine i on je doveo do takvih rezultata koji su, čiji je duh objašnjen u ovom sporazumu. Na kraju ne govorim o jednom političkom sporazumu, ja govorim o pregovaračkom procesu između Srba, Albanaca i međunarodne zajednice koji je trajao tri, tri i po godine. To je preciziranje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas da usporite, gospodine Taniću.

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Izvinjavam se, izvinjavam se. A konkretno jedan od saradnika gospodina Miloševića koji je preciznije

objasnio potrebu rata bio je gospodin Vladimir Štambuk, na primer, ne samo on nego, recimo on mi je to nažalost najpreciznije objasnio na prijemu, neposredno pred sastanak Milošević–Holbruk (Holbrooke) u oktobru 1998. godine gde se takođe pojavljuje isti ovaj duh sporazuma o kojem govorimo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Doći ćemo do gospodina Štambuka kasnije...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Taniću, samo trenutak, molim vas. Gospodine Taniću, kada ste maločas odgovarali na pitanje o smanjenju broja Albanaca, rekli ste da je postojao samo jedan način na koji se to može uraditi, to je naravno vaš zaključak. Ono što bih ja želeo da znam jeste da li je postojalo bilo šta u kontekstu pregovora, u okolnostima pod kojima ste vi delovali što vas je navelo da zaključite da je to jedini način na koji se može smanjiti broj stanovnika, etničko čišćenje?

SVEDOK TANIĆ: Pa nažalost, prvo, mi smo imali iskustva neposredna iz neposredne prošlosti kako se smanjuje broj stanovnika u određenim delovima teritorije bivše Jugoslavije kroz etnička čišćenja koje su vršile i srpske i hrvatske i muslimanske snage. Dakle, to je bilo neposredno iskustvo i za mene. Konkretno iskustvo vezano za sam kosovski problem bilo je to da su saradnici optuženog gospodina Miloševića u više navrata tvrdili kako Albanci zloupotrebljavaju brojke, broj stanovnika, brojke s kojima barataju. Donekle je to bilo tačno, jer su oni govorili o dva miliona. Realne cifre su bili oko milion i 200.000, milion i 500.000, realne procene, i neki od najbližih saradnika optuženog su to u više navrata ponavljali, da se jednostavno ti ljudi trebaju izbaciti napolje, da ima mnogo ljudi koji su iz Albanije došli za vreme Brozovog perioda, da im je Brozova vlast dala pasoše i tako dalje. Optuženi to nikada nije rekao, odmah da se razumemo, ali je dovoljno dugo tolerisao slične izjave da, ovaj, ja nisam mogao drugačije da pomislim nego nešto slično, jer je optuženi gospodin Milošević po Ustavu obavezan da takve izjave i takvo ponašanje sankcioniše. Ukoliko dovoljno dugo

vremena ne sankcioniše, onda kakav zaključak može čovek da izvuče nego da se neko novo etničko čišćenje možda sprema, a ne postoji neki drugi način na koji to može da se reši.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Idemo sada dalje od ovog sastanka iz jula 1997. godine kada ste ga čuli kako direktno govori. Da li se sećate još nečega što je on direktno rekao sem onoga što ste sada spomenuli o Albancima ili o mogućnosti rata ili nešto slično? Ako se ne sećate, idemo dalje.

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Pa on je, ako mogu tako da upotrebim taj izraz, a da ne bude uvredljiv ni za koga, on je otprilike promrmljao još nešto, da albansko stanovništvo podržava albanski terorizam i da postoji neka vrsta kolektivne krivice, ali kao što sam rekao, dosta je teško bilo smisljeno razgovarati sa gospodinom Miloševićem u to doba, barem za ljude kao što sam ja. Tako da je to jedna primedba koju ja moram, radi poštenja, da ocenim kao verbalni ispad, ali u svakom slučaju se podudara sa činjenicama, a i sa onim što se kasnije dešavalo na Kosovu, nažalost.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Možda ste to već spomenuli, ali da zaokružimo stvar. Značaj ovih 10%, da li je to nešto što se spominje u Ustavu ili nekom drugom državnom dokumentu i ako nije, zašto je 10% jedan tako značajan prag?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Ne, to se ne spominje ni u jednom ustavnom ili zakonskom dokumentu. Međutim, mi smo multietnička država, Jugoslavija. U svakoj multietničkoj državi u svetu, pa i u našoj, različita prava naroda odmeravaju se u odnosu na to da li je reč o konstitutivnom narodu ili običnoj manjini. Cifra od 10%, odnosno preko 10% jasno ukazuje da je reč o konstitutivnom narodu i ta cifra preko 10%, preko 15%, ona je figurirala već i u ranijim obračunima u Bosni na štetu Srba. Osim toga, reč je i o apsolutnom broju, ne samo o cifri, procentu od 10%, reč je i o apsolutnom broju Albanaca. Jedna stvar je...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Mislim da je to verovatno dovoljno o toj temi. Kad je reč o stavu optuženog i ljudi koji su njemu bili bliski o problemu naseljavanja, o rešavanju problema, da li je iznesen predlog da se na Kosovu osnuje regionalna kancelarija Evropske unije, to je paragraf 42, koja bi pomagla u pregovorima sa kosovskim Albancima?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da. Taj predlog je iznesen u više navrata.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je u jednom trenutku to, po svemu sudeći, postalo službena politika?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Oprostite, ne razumem sasvim pitanje. Ne razumem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moja greška. Da li je postojao plan da se sa nekim održi sastanak kako bi se osnovala takva kancelarija, i ako jeste, sa kime bi trebalo da bude taj sastanak?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Takvih sastanaka imali su diplomatski predstavnici, diplomate, ambasadori svih zemalja Kontakt grupe sa Miloševićem, ali i ja sam imao jedan takav sastanak sa njegovom suprugom, ne kao sa njegovom suprugom nego predsednikom jedne od tri vladajuće, vođom jedne od tri vladajuće stranke, i sa međunarodnim predstavnikom, gospodinom Martinom Lucom (Martin Lutz), koji je bio predstavnik Karla Bilta (Carl Bildt), visokog komesara Ujedinjenih nacija za etničke odnose.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I nakon tog sastanka, da li je supruga optuženog vama nešto rekla o tome što će biti sa tim planom za otvaranje regionalne kancelarije Evropske unije?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Nije reč o supruzi optuženog, nije reč o privatnim stvarima, reč je o vođi jedne od vodećih stranaka. Gospođa Marković je tokom sastanka vrlo lepo primila tu inicijativu. Ona je, naravno, bila upoznata s njom i ranije, nije ona prvi put došla preko mene i u principu se složila koliko može da utiče na gospodina Miloševića u političkom smislu, ne u privatnom, naglašavam ponovo, da se zaista taj ured otvori kako bi na

neki način pomogli istraživanju srpskih žrtava. Međutim, nakon sastanka, bio sam obavešten od nje sledećeg dana da od toga nema ništa, da bi njihovo ponašanje bilo ljubazno prema jednom stranom predstavniku. Naglašavam da je ured Evropske unije imao, pre svega, smisao da zaštiti srpske interese, a ne albanske na Kosovu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Naravno, vaši pogledi o tome da li su se pregovori vodili ozbiljno ili ne možda nisu toliko važni, jer Sud će na kraju o tome odlučiti. Međutim, recite da li ste kasnije neposredno pre Rambujea (Rambouillet) imali sastanak sa tim istim Ratkom Markovićem na kojem je on izneo stav o tome da li su pregovori ozbiljni ili ne? Molim vas da na ovo pitanje odgovorite samo sa da ili ne.

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da, da. Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Recite nam onda, molim vas, šta vam je on rekao o ozbiljnosti ili neozbiljnosti tih pregovora?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Mi smo imali jedan dosta dug sastanak upravo posle tog sastanka sa britanskim i nemačkim ambasadorom u Beogradu, gde je bio prisutan još i gospodin Branko Branković. Posle toga smo gospodin Ratko Marković i ja otišli u zgradu Predsedništva, u zgradu Vlade Srbije i dugo smo razgovarali o tom problemu. Taj se problem ozbiljno izučavao u Beogradu, ne na nivou tračeva nego na nivou ozbiljnih analiza. I gospodin Marković je rekao da se taj ukupan pregovarački proces, ja naglašavam, u kome je on učestvovao, i ja i već pomenuti koje sam pomenuo, da je on bio sasvim ozbiljan na početku, ali da izgleda da se sve polako zaglavljuje, da od strane gospodina Miloševića ona prva podrška koja je bila polako se topi, da se izgleda menjaju prioriteti Srbije. Nije optuživao nikoga specifično, ali je izrazio ozbiljne rezerve da je došlo do zaokreta. To su bile i moje rezerve i onda smo o tome pričali i onda mi je on rekao da nasuprot duhu pregovora da je dobio instrukcije od strane gospodina Miloševića da pripremi jednu potpuno drugačiju platformu za pregovore sa Albancima, za koju smo svi znali da je unapred osuđena na neuspeh, koja je bila bitno drugačija nego

što je ova platforma. Dakle, već je bilo i stvaranja takozvanih dimnih zavesa za pregovore i već je počela ona situacija koju mi u Srbiji zovemo „što gore – to bolje“, prebacivanje odgovornosti na drugu stranu umesto konkretnog napretka.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 48. Jeste li 1997. ili 1998. godine iz vaših kontakata sa obaveštajnim službama drugih zemalja saznali da će postojati podrška za eliminaciju OVK?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da. Ja opet želim da naglasim, to su bili radni sastanci u smislu razmene analitičkih informacija, dakle, ne ono što bi moglo ličiti na špijunažu. Međunarodna zajednica je bila jako zabrinuta za bezbednosni aspekt kosovskog problema, posebno za čitav talas izbeglica, za trgovinu drogom koja je bila povezana sa albanskim terorizmom, trgovinom ljudima i tako dalje. Veoma javno je dat signal da će nove vlasti i gospodin Milošević imati zeleno svetlo za slom terorističke organizacije OVK, naravno legalnim sredstvima sile, ukoliko gospodin Milošević obezbedi politički sporazum sa kosovskim Albancima za mirno rešenje kosovskog problema. Takve stvari su bile povezane jedna sa drugom, ne u smislu ucene nego sa jasnim objašnjenjem, koje sam i ja preko službe bezbednosti takođe priložio, sa jasnim obrazloženjem da ako nema političkog sporazuma, onda terorizam dobija krila i obični ljudi koji ne žele da budu teroristi postanu teroristi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prema tome, međunarodna podrška bila je dostupna. Da li je to, koliko vi znate, objašnjeno optuženom, i ako jeste, kakva je bila njegova reakcija na to da postoji mogućnost međunarodne podrške za eliminaciju OVK?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Gospodinu Miloševiću je to objašnjeno ne jednom nego, ako mogu figurativno da kažem, sto puta, pošto je to veoma važno pitanje bilo. Ja imam apsolutno potvrdu da je to objašnjeno u veoma visokim kontaktima, daleko iznad nivoa o kome sam ja spreman da govorim. U svakom slučaju, čak na nivoima ministara spoljnih poslova i predsednika vlade, ali i naša služba bezbednosti je veoma aktiv-

no radila na tom pitanju iz svih izvora informacija, uključivši one kojima sam ja raspolagao, ta podrška međunarodne zajednice u suzbijanju međunarodnog terorizma u slučaju političkog rešenja bila je nedvosmislena, bila je predstavljena Miloševiću. On je tu podršku ispočetka dočekaao sa oduševljenjem, ali je, kako sam bio informisan, ali je veoma brzo počeo sa ponašanjem kao da ta podrška ne postoji i kao da međunarodna zajednica podržava albanski terorizam. To je bila totalna inverzija istine i tu je reagovala Služba državne bezbednosti i tu smo imali razgovor o tom pitanju. Tako znam da je gospodin Milošević tu podršku međunarodne zajednice moguću jednostavno prečutao ili izvrnuo u drugom pravcu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U februaru i martu 1998. godine, to je paragraf 53, da li su uloženi naponi da se prikupe tačnije činjenice o situaciji na Kosovu?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Da. Te napore preduzeli su general Perišić u kapacitetu načelnika Generalštaba i Jovica Stanišić u kapacitetu načelnika Državne bezbednosti Srbije, zajedno sa gospodinom Zoranom Lilićem. Ja sam o tome bio obavešten od Službe državne bezbednosti o tom naporu, od rukovodstva Službe državne bezbednosti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A svrha tog utvrđivanja činjenica je bila šta?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Kako sam obavešten od strane rukovodstva Službe državne bezbednosti, a kasnije sam i dopunio znanje iz razgovora sa vojnim rukovodiocima, svrha te „fact finding mission“ bila je da se jednom prečiste kontroverzne činjenice oko stanja na Kosovu, koliko ima terorista, da li ih ima malo, puno ili osrednje, kakva je njihova logistika, da li stanovništvo zbilja podržava terorizam OVK ili ne, da li u tom ima odgovornosti srpske policije ili nema, da li ima odgovornosti vojske. Dakle, jedna ozbiljna studija koja bi bila predstavljena gospodinu Miloševiću i na osnovu čega bi i rukovodstvo vojske i rukovodstvo Državne bezbednosti zahtevalo od gospodina Miloševića da svoje ponašanje spram Kosova upodobi i stvarnom stanju, a i

zakonskoj regulativi, a i državnim interesima Srbije i Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I kao rezultat toga, da li su iznesene neke preporuke optuženom?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Pa prvo, ta misija je, kako sam ponovo informisan od strane rukovodstva Službe državne bezbednosti, a kasnije od vojnog rukovodstva, ta misija je već bila upropašćena u samom izvođenju, pošto se u tu misiju uključila osoba bliska Miloševiću, čiji je zadatak bio da same rezultate na terenu predstavi u drugačijem svetlu. Ja ne znam da li će na Sudu biti dozvoljeno da pomenem ime, da li će mi Sud dozvoliti da pomenem ime, pošto je reč o gospodinu Nikoli Šainoviću. On je na neki način delom sam sebe uključio u tu misiju, a delom i po odobrenju gospodina Miloševića. Gospodin Stanišić, Perišić i Lilić isključivo su gledali da zaobiđu bilo koga od onih Miloševićevih saradnika koji su bili skloni izvrtanju činjeničnog stanja stvari, izvrtanju istine. Želeli su jedan jasan i nepristrasan uvid. Međutim, bez obzira na prisustvo toga, na prisustvo gospodina Šainovića, ipak su bili zaključci sa te misije, ti zaključci su bili u dva ili tri pravca. Da li treba da ih pomenem ili?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, molim vas. Kakve su bile preporuke?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Pa preporuke su bile, govorim o proleću 1998. godine kada već prve borbe počinju, odnosno već su počele između srpskih snaga bezbednosti i albanskih terorista, preporuke su bile prvo da se vojska i policija moraju početi upotrebljavati u okviru zakonskih i ustavnih ovlašćenja, a ne kao do tada po liniji privatnih komandi i nedovoljno definisanih ciljeva. Druga preporuka bila je da, ukoliko se albanski terorizam želi slomiti vojnim sredstvima u okviru zakona i ustava, da mora biti proglašeno vanredno stanje na delu teritorije i da OVK mora biti proglašena zvanično terorističkom organizacijom. Vanredno stanje na delu teritorije uvodi Skupština SR Jugoslavije, a ne predsednik po svojoj želji. I preporuka je bila da pod hitno treba pristupiti političkom rešenju koje već postoji

da bi Srbija imala, Jugoslavija legalni politički osnov da može da primeni silu u suzbijanju albanskog terorizma, jer u protivnom albanski teroristi postaju borci za slobodu. To je veoma jasno. To su otprilike bile preporuke i one se posle ponavljaju u više navrata kao stav rukovodstva Službe bezbednosti, rukovodstva vojske, a i naše stranke i mene lično.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas da i dalje imate na umu brzinu kojom govorite. Recite, vi ste na početku vašeg odgovora spomenuli nekakve privatne zapovedne lance komande. Šta ste mislili pod tim?

SVEDOK TANIĆ – ODGOVOR: Pa bilo je poznato već u drugoj polovini 1997. godine da se rukovodstvo Službe državne bezbednosti, rukovodstvo vojske i jedna grupa političara unutar vladajuće koalicije koja se kolokvijalno zvala reformističko krilo, da se oni suprotstavljaju, ili da kažem da se mi suprotstavljamo, pošto sam ja spadao u tu grupu, da se suprotstavljamo volontarističkoj upotrebi sile na Kosovu, prosto zato što za tim nije bilo potrebe, ne zato što neko voli više Albance nego Srbe, nego nije bilo potrebe za tim. Suočen sa tom činjenicom, gospodin Milošević je primenio privatni lanac komande vaninstitucionalno zaobilazeći Generalštab, rukovodstvo Službe državne bezbednosti i legalne institucije Srbije i Jugoslavije kao što su Skupština, Vlada i tako dalje. I to je bilo locirano kao problem još krajem 1997, a naročito na početku 1998. godine kad su počele ozbiljnije borbe između srpskih snaga bezbednosti i albanskih terorista gde su stradali mnogi civili bez ikakve potrebe.

SUDIJA MEJ: Sada je došlo vreme da završimo sednicu za danas. Gospodine Najs, nastavićemo sa svedočenjem ovog svedoka sutra ujutro. Možda biste mogli razmotriti tajming ovog svedoka, jer ukoliko je moguće, bilo bi dobro da ovog svedoka završimo još ove nedelje. On daje dosta opširne odgovore i bilo bi bolje kada bi oni bili malo kraći i koncizniji.

TUŽILAC NAJS: Učinićemo sve što možemo.

SUDIJA MEJ: Sada moramo završiti sednicu za danas. Gospodine Taniću, molim vas da se vratite ovde sutra ujutru u devet sati.

Završeno u 13.45 h.

Nastavak rada 15. maja 2002. godine u 9.00 h.

Fond za humanitarno pravo